

3/2019

SFV

magasinet

Bildning för framtiden

Sade Kahra / Svenska gården i Lahtis / Plast i havet / Evy Björkman

Nr 3
Oktober 2019
Volym 19, 5. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2019:

Nr	1	2	3	4
Materialdag	18.1	18.4	6.9	8.11
Utdelas	22.2	24.5	11.10	13.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter, YouTube och Instagram.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi

Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRM
Sade Kahra på Lillholmen
Foto: Rabbe Sandelin

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETTERSSON

– Jag är glad att Östersjöns miljö,
klimatet och en hållbar livsstil idag
upplevs som de viktigaste frågorna
i samhället. Så har det inte alltid varit.

Christina Gestrin, sidan 42

FOTO: JOHANNES ROMPPANEN

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Läsning och multilitteracitet
- 6 Kort
- 8 Kalender
- 9 Ordförande: Att bygga ett ordföråd
- 10 Svenska gården i Lahtis invigdes
- 14 Ny i Kapitalförvaltningsrådet: Erik Palmén och Magdalena Lönnroth
- 18 Sade Kahra – SFV:s vistelsestipendiat på Lillholmen
- 22 Välkommen till SFV:s monter på Bokmässan i Helsingfors!
- 23 SFV:s biografinyhet: ”Under fru Björkmans ledning”
Evy Björkman – folkbildare, skribent och husmor
- 24 LitteraTur och Retur samlar författare och litteraturvänner
från bägge sidorna om Kvarken
- 27 Bildningskolumn: Den gåtfulla boken
- 28 Finlandssvenska med isländsk metod
- 31 Operation Kalle Anka – Allt börjar med läskunnighet
- 32 Plast i havet väcker känslor
- 34 Plast engagerar småknattar och företagare
- 36 Arbetsglädjen finns i mötet med andra människor
- 39 Kulturkolumn: Framtidens härliga yrken
- 40 Otto Donner vann Solveig von Schoultz-tävlingen
- 42 Christina Gestrin är årets Fredrika
- 43 Bengelsdorff: Vad Seneca sade
- 44 SFV:s arkiv flyttar till Svenska centralarkivet – blir sökbart på Finna.fi
- 46 Frågan
- 47 SFV fakta
- 48 Författare på djupet
- 54 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

10

Svenska gården i Lahtis öppnade den 4 september. Gården samlar cirka 60 dagisbarn, 80 skolelever och 20 pedagoger på dagen, medan olika former av svenska föreningsaktiviteter fyller gården på kvällarna och veckosluten.

► Sidan 10

18

Sade Kahra var en av SFV:s vistelsestipendiater sommaren 2019. På Lillholmen i Kimito ger SFV varje år möjlighet för en kulturarbetare och en bibliotekarie till en två månader lång vistelse.

► Sidan 18

32

Miljöboven plast har spelat huvudrollen i sommarens vetenskapliga turnéutställning vid Skärgårdscentrum Korpoström. – Utställningen anlände i en container på gården, berättar utställningskoordinatörn Christoffer Boström.

► Sidan 32

Skriv
eller ring!

Frågor om
donationer till SFV,
SFV:s förvaltning,
och sektorn Utbildning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om
SFV:s ekonomifunktion
eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om
SFV:s tävlingar,
pris och medaljer
samt medlemskap

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om sektorn
Kultur och bibliotek

VIVEKA ÅBERG
SEKTORSANSVARIG,
KULTUR OCH BIBLIOTEK
viveka.oberg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om
SFV-huset G18,
festsalen och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om
SFV:s studiecentral
och sektorn Fri bildning

ANNA-KARIN ÖHMAN
SEKTORSANSVARIG, FRI BILDNING
OCH SFV:S STUDIECENTRAL
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

Frågor om
SFV:s publikationer
och annonsering

RABBE SANDELIN
PUBLIKATIONSANSVARIG
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om
studiecentralens
kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
KURSKOORDINATOR,
SFV:S STUDIECENTRAL
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om
SFV:s kommunikation

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATIONANSVARIG
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Läsning och multilitteracitet

Man kan befogat säga att SFV under hela sin existens har handlat om läsning. Ända sedan starten 1882 har läsningen funnits med – om inte som separat ämne, så åtminstone i bakgrunden, som en grundförutsättning för folkskolerörelsen och den fria bildningen.

Idag betonar man inte enbart läskunnighet i traditionell mening: det vill säga att kunna bokstäverna och att kunna konstruera och läsa grammatikaliskt korrekta meningar. Idag talar vi om *multilitteracitet*, en kompetens som handlar om att kunna tolka och förstå alla de signaler som omvärlden ständigt pepprar oss med: textuella, verbala eller visuella signaler.

En enkel förklaring till varför multilitteracitet nu är nödvändigt skulle vara att världen blivit digital. Men verkligheten är lite mer komplex än så. Att signalerna blivit digitala, och även i många fall visuella, betyder inte att man därmed kan ge avkall på *texten*. Ett starkt eget språk, en språkmedvetenhet, är absolut nödvändig för multilitteracitet. Lite mer akademiskt uttryckt: man förstår inte kontexten, om man inte kommer åt texten.

Språkmedvetenhet finns därför med bland fokusområdena i SFV-sektorn Utbildning, och vi kan i detta nummer av SFV-magasinet redogöra för några av de projekt vi gett bidrag till. Bland annat donerade vi en klassuppsättning (25 st.) av Kjell Westös roman *Den svavelgula himlen* till alla svenskspråkiga gymnasier i Svenskfinland. I ett annat projekt får alla svenskspråkiga barn som fyllt 10 år 2019 en månadsprenumerering på Kalle Anka.

Att dela ut trycksaker kan kännas gammalmodigt, men trycksaker sporrar och inspirerar till läsning på ett annat och mer påtagligt sätt än skärmar. Arbetet med att inspirera till läsning handlar nämligen långt om att forma attityder – både hos barn och vuxna.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

SFV stärker utvecklingen av yrkesutbildningen – Practicum fick 150 000 euro

■ Practicum får bidraget för fusionen med Inveon – den 1 januari 2020 tar Practicum över Inveons utbildningsverksamhet. Den nya organisationen heter officiellt Yrkesinstitutet Practicum.

– SFV:s kärnuppdrag är att främja bildning på svenska, och vi vill ge den handräckning som nu behövs för att säkerställa en god start för den nya organisationen. Det är viktigt för vårt land att den svenskspråkiga yrkesutbildningen är av hög kvalitet även i framtiden, säger SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** om bidraget.

Målet med fusionen är att stärka yrkesutbildningen genom att upprätthålla och utveckla Practicums nuvarande utbud på tolv olika utbildningslinjer och Inveons fyra linjer som kommer till i samband med sammanslagningen. Därtill vill Practicum höja yrkesutbildningens profil och utveckla det pedagogiska ledarskapet.

– Vi är mycket tacksamma för bidraget. Det hjälper oss att upprätthålla god utbildningskvalité för studerande under skedet av genomgripande strukturförändringar, säger **Laila Andersson**, VD och rektor för Practicum.

Efter fusionen har Yrkesinstitutet Practicum 120 lärare och 1200 studerande med verksamhet i Helsingfors och Borgå.

Elever fick stipendier ur SFV:s specialfonder

■ I år har 54 stipendier och bidrag delats ut ur SFV:s specialfonder, det vill säga fonder vars avkastning går till de specifika ändamål som donatorn fastställt i samband med donationen.

Mottagarna är till största delen elever i grundskolor runt om i Svenskfinland, men även verksamhetsbidrag har delats ut. Det gäller till exempel **Eva Gardbergs** fond, vars avkastning stöder Pojo svenska Marthaföreningens verksamhet.

Den totala utdelningen ur SFV:s specialfonder i år är 51 660 euro. På sfv.fi hittar du listan på alla mottagare.

SFV:s samtliga fonder fram till 2007 beskrivs i boken *SFV:s fonder 1882–2007. Människor och händelser* som utkom i samband med SFV:s 125-års-jubileum.

SFV donerade Kjell Westös roman till samtliga svenskspråkiga gymnasier

■ SFV donerade en klassuppsättning (25 st.) av **Kjell Westös** roman *Den svavelgula himlen* till samtliga gymnasier i Svenskfinland i slutet av augusti. Genom bokdonationen vill SFV medverka till att höja elevernas intresse för läsning.

– Utbildningsstyrelsens rapport från 2018 visade på att pojkarna underpresterar i skolan. Ett av åtgärdsförslagen är att stöda elevernas läskunskaper. Det är ett fokusområde för SFV:s utdelning, eftersom vi vet att god och mångsidig läskunnighet är av central betydelse för allt lärande, säger

SFV:s kanslichef **Johan Aura**.

Hur böckerna används är upp till skolorna och lärarna. Flera skolor har tagit emot beskedet om donationen med uppskattning.

– Donationer av det här slaget har betydelse för skolan. Vi använder flitigt de böcker vi fått tidigare, säger **Gunnevi Kiiskinen**, rektor för Jakobstads gym-nasium.

Författaren **Kjell Westö** ställer sig positiv till donationen.

– Jag hoppas eleverna ska orka läsa boken fast de kanske tycker den ser tjock ut. Framför allt hoppas jag att berättelsen ska väcka funderingar om vilket ansvar varje människa har, både för sina nära och kära och för den större världen där utanför, säger **Westö**.

Studiefonden beviljade stipendium till 665 studerande

■ Studiefonden har i år beviljat 665 studerande vid högskolor och universitet ett stipendium för utbytesstudier, utlandspraktik och studier i Finland. Drygt 635 000 euro gick till svenskspråkiga universitets- och högskolestuderande.

Stipendierna för studier eller praktik i Finland var mellan 600 och 1 000 euro, medan beloppen för utbytesstudier var mellan 800 och 2 000 euro beroende på utlandsvistelsens ort och längd.

Totalt fick Studiefonden i år 869 ansökningar; över 150 ansökningar färre än ifjol och ungefär 400 ansökningar färre än år 2017.

Svenska studiefonden beviljar också svenskspråkiga gymnasier, andra stadiets yrkesutbildning och folkhögskolor bidrag för utdelning som elevstipendier. I år fick 55 skolor totalt 188 000 euro att dela ut som elevstipendium. Studiefonden fördelar bidragen enligt antalet studerande i varje läroinrättning.

Sammanlagt delades bidrag på drygt 823 000 euro ut i år.

Svenska studiefonden är ett samarbete mellan: Svenska kulturfonden, Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr, Föreningen Konstsamfundet rf, Svenska folkskolans vänner rf, Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd sr. Mer information finns på studiefonden.fi.

Det svenska i Finland ska synas på Wikipedia

■ Det finns mycket information på svenska på Wikipedia, men samtidigt stora luckor i informationen om det svenska i Finland. Därför ska Wikipedia-informationen om det svenska i Finland förbättras och förtydligas.

– Wikipedia är en av världens mest använda informationskällor. Vi vill att det svenska i Finland syns tydligare här – både på svenska och på andra språk, säger **Lina Winqvist** som är innehållschef på den nygrundade föreningen Projekt Fredrika.

På Wikipedia borde det finnas flera artiklar om personer, orter och fenomen som är

viktiga för det svenska i Finland. Det här blir Projekt Fredrikas uppdrag. Samtidigt ska man också granska att informationen som redan finns är korrekt.

– Genom att använda en robot, Fredrikas Lupp, har vi redan editerat flera tusen Wikipedia-artiklar maskinellt. En annan viktig del av vårt projekt är att uppmuntra finlandssvenska föreningar, organisationer och eldsjälur att bidra till innehållet om Svenskfinland på Wikipedia, säger **Kaj Arnö** som är styrelseordförande för föreningen Projekt Fredrika.

– För SFV är det viktigt att den digitala bilden av Svenskfinland på Wikipedia är så demokratisk, korrekt och omfattande som möjligt. Genom projektet garanteras tillgången till bättre källmaterial på nätet och på sikt ökar det kunskapen om det svenska i Finland, säger SFV:s kanslichef **Johan Aura**.

SFV:s bidrag till Projekt Fredrika är 20 000 euro.

Är SFV-magasinet för lyxigt?

■ Emellanåt får redaktionen frågor om inte *SFV-magasinet* i stället för glansigt vitt papper borde använda återvunnet papper, som ju är populärt på många håll. Då den nya tidningen lanserades frågades också om papperskostnaderna ökat så mycket, att det är bort från SFV:s bidrag och stipendier. Så här ligger det till:

Då *SFV-magasinet* lanserades valde vi ett lite bättre och stadigare papper än förr, så att bild och textåtergivning skulle bli skarpare. Papperskostnaden ökade bara marginellt, eftersom vi samtidigt minskade sidantalet. De facto sparade SFV:s tidningsförnyelse mycket pengar, eftersom vi samtidigt förde över det material som tidigare publicerats i Studiecentralens egen tidskrift *Mentora* till *SFV-magasinet*. I stället för två tidningar gav vi alltså ut en – som dessutom blev mycket mångsidigare och bättre.

Lite mer om papper och papperskvaliteter: Papperskostnaden är för en tidning som *SFV-magasinet* i relation till övriga kostnader liten. Skribentarvoden, layout, tryckning och postning står för de stora utgifterna.

Allt tryckpapper är idag hållbart producerat – även nytt, vitt, och glansigt papper. Vi använder MultiArt Gloss, som är FSC-certifierat, har erhållit EU Ecolabel (EU-blomman) samt uppfyller EU-säkerhetskrav EN 71/3 2003. De papperstygder SFV använder kan ingå i en Svanen-märkt trycksak.

SFV:s tidningskostnader har alltså inte stigit, tvärtom. Inget i utgivningen är bort från de mål som finns inskrivna i SFV:s syftesparagrafer; det har i stället visat sig att en lite snyggare tidning som skiljer sig från mängden markant ökat intresset för SFV:s verksamhet.

1927

■ *SFV:s brevkurser* På initiativ av styrelsemedlemmen **Einar Pontán** och föreningens sekreterare **Joel Rundt** inledde *SFV brevkursverksamhet* år 1927. Man startade blygsamt med fyra språkkurser, på 30-talet kom ämnen som musiklära, stenografi, sjukvård och samhällslära med i bilden. Kurserna kompletterades med *Hermods korrespondentkurser från Sverige*.

År 1943 grundades ett riktigt brevinstitut med fullständig mellanskolekurs och till och med några kurser i gymnasiets ämnen. Pådrivare var SFV:s sekreterare **Evert Ekroth**. För att stärka ekonomin omvandlades institutet år 1970 till en stiftelse, ledd av SFV:s styrelse. Man prövade också på nya former, som samarbete med språkkurser i tv, och undervisning i akademiska ämnen i samband med den öppna högskolan vid Helsingfors universitet.

Då Finns folkhögskola år 1973 blev en del av SFV 1973 flyttade den operativa verksamheten till Finns, där man även började arrangera närundervisning i form av veckoslutskurser. På grund av lagändringar överlät stiftelsen år 1994 den operativa verksamheten (som nu kallades Institutet för distansstudier – Distis) till Finns folkhögskola. År 2008 överflyttades Distis till nygrundade Axxell.

Praktisk arbetsrätt

ARBETSPLATSENS JURIDISKA SPELREGLER

Tid och plats: 3.12 kl. 9 – 16, SFV-huset G18, festsalen, Georgsgatan 18, Helsingfors
Målgrupp: Ledare och förmän i föreningar och förbund
Utbildare: Heidi Furu och Heidi Kullberg från DKCO Advokatbyrå

Evenemanget är gratis, men bindande anmälan senast 2.12 på www.sfv.fi.

Vi går igenom följande helheter:

1. Juridiken i rekryteringsprocessen

- Vad behöver man som förman beakta i rekryteringsprocessen? Så undviker du fallgroparna – allt från publicering av arbetsplatsannons fram till arbetsavtalets undertecknande.

2. Arbetsavtalsfrågor

- Anställningsformer
- Avtalsvillkoren som ger arbetsgivaren en smidigare hantering av arbetsförhållandet
- Ändring av arbetsavtal
- Lokala avtal på arbetsplatsen

3. Nyheter i arbetstidslagen

- Arbetstidslagen förnyas, vilka är de centrala förändringarna och vilken nytta tillför de?

4. Arbetsgivarens och förmannens möjligheter att styra på arbetsplatsen

- Arbetsgivarens direktionsrätt i ett nötskal
- Ny rättspraxis – vad bör man som förman beakta?
- Hantering av större och långvariga förändringar, hur når man målet?

5. Förmannens hantering av utmaningar med anställda

- Konkreta tips för hantering av problem-situationer med anställda som bl.a. gäller:
- Genomgång av ny rättspraxis, vad kan vi lära oss av de senaste fallen?
- När måttet är rågat: var går tröskeln för uppsägning och hur går man tillväga?

6. Sjukfrånvaro

- Vilka regler gäller kring sjukfrånvaro och vad har arbetsgivaren/förmannen rätt att förutsätta i dessa fall?
- Missbruk av sjukfrånvaro, hur agera som arbetsgivare/förman?
- Sjukdom som grund för uppsägning

7. Ny rättspraxis

FOTO: SHUTTERSTOCK

Föreningskunskap

FÖRENINGSKUNSKAP – EN DJUPDYKNING

Tid och plats: 25.10, kl 16–20 och 26.10, kl. 9 – 15, SFV:s möteslokal, Handelsplanaden 23, Vasa
Målgrupp: Personer med praktisk eller teoretisk föreningskunskap som vill fördjupa sina kunskaper.

Evenemanget är gratis, men bindande anmälan senast 20.10 på www.sfv.fi.

En kurs för dig som är föreningsaktiv eller intresserad av föreningslivet och vill lära dig mera om föreningsadministration. Tillsammans med föreningsexperterna Sebastian Gripenberg och Stefan Andersson dyker vi ner i föreningslivets olika delar och lär oss mer om bland annat föreningslagen, GDPR och föreningsekonomi.

Efter avslutad kurs har du kunskap om:

- Föreningslagen
- Styrelsens uppgifter och ansvar
- Mötesteknik
- Kvalitativ föreningsverksamhet
- GDPR
- Föreningens ekonomi, budgetering och ekonomiplanering
- Föreningen som arbetsgivare

Välkommen!

Dialogpaus

DIALOGPAUS – DIALOGLEDARUTBILDNING

Tid och plats: Utbildningar arrangeras 6.11 i Åbo, 13.11 i Helsingfors och 27.11 i Vasa.
 Mer information och anmälan: www.sfv.fi.

Stiftelsen Dialogpaus grundades i maj 2019, med syftet att främja en konstruktiv samhällsdebatt, minska klyftorna i samhället och öka människors delaktighet i samhället. Dialogpaus erbjuder modeller för konstruktiva och respektfulla diskussioner om samhälleliga teman. Nu har du möjlighet att utbilda dig inom området!

Vad handlar det om?

Dialogpausmodellen är ett verktyg för konstruktiva samtal i grupp. Metoden har utvecklats av Sitra och ger praktiska verktyg för att planera och genomföra en dialog. Diskussionen för samman människor, och deltagarna får en djupare förståelse för och olika perspektiv på ett ämne.

Genom dialogpausmodellen finns möjlighet att stanna upp och reflektera i lugn och ro, samt bjuda in dem som normalt sett kanske inte skulle delta i diskussionen.

Under utbildningsdagen blir du bekant med bakgrunden, modellens struktur, och du lär dig leda och planera en Dialogpaus-diskussion.

Målgrupp och resultat

Utbildningen riktar sig till organisationer eller personer som har intresse av att använda modellen i sin verksamhet. Efter kursen känner du till Dialogpausmodellen, dess bakgrund och kontext. Du kan planera, starta och genomföra en Dialogpaus-diskussion.

Att bygga ett ordförråd

”Ett mirakel” kallar forskarna det – fortfarande. Författaren Gösta Ågren fångar miraklet i en koncentrerad dikt:

*Jag minns hur jag lärde mig läsa.
 R och O tätnade till RO.
 Det var som att bländas
 och byta till ett djupare seende.*

På lärarspråk talar man om att knäcka läskoden. Det sker stegvis. Ett första steg är att känna igen några ord till utseendet. Ett barn kan kanske både urskilja och skriva sitt namn utan att kunna tyda eller forma andra ord. I steg två tättnar bokstäver till ord och öppnar dörren till läsningen. Framme är barnet då det inte längre bokstaverar orden. Ögat plöjer allt lättare genom texten, hjärnan tolkar orden och uppfattar meningar. Du läser!

Läsandet går hand i hand med barnets språkutveckling. Att utveckla språket är inte ett ämne bland andra, det är själva grunden för all kognitiv inläring. Ett språk som inte räcker till blir till hinder och begränsning. Språk är förståelse.

I en flerspråkig och digitaliserad miljö – vilken skola är inte det i dagens Svenskfinland – behöver de ungas språkutveckling ägnas särskild uppmärksamhet.

En speciallärare i en högstadieskola i huvudstadsregionen mötte en ytterst frustrerad elev. Eleven var en av de bästa i sin klass men misslyckades ofta i proven. Vad gick fel? Orsaken var retfullt enkel. Kemiprovet kunde exempelvis innehålla uppgiften att definiera olika begrepp. Eleven visste allt om begreppen, men inte vad ordet *definiera* betydde.

Att bygga ordförråd är en uthållighetsgren. Det finns inga genvägar, att läsa mycket är det som ger resultat. Den trevliga vägen är förstås att läsa det man har lust att läsa. En spännande faktabok. En bra roman. En blogg. En serietidning. Läslust!

På 1950-talet rasade debattörer mot att ungdomen slösade bort sina liv på att läsa serietidningar. *Ett väsentligt mentalhygieniskt problem*, dundrade opinionsbildaren Nils Bejerot. Ändå måste han medge att Kalle Anka *har ett hyggligt ordförråd och är briljant översatt*.

Och där var Bejerot faktiskt något på spåren. Senare forskning har nämligen visat att serier kan öka läsglädjen hos barn, särskilt hos dem som har lite svårare för att läsa. Serier får också barn att ta sig an mer avancerad text, och gör att de både lär sig och börjar använda nya ord. Att serieläsning skulle ersätta annan läsning har visat sig vara obefogad oro; unga serietidningsläsare är storkonsumenter också av annan litteratur. Författare som Lars Sund och Göran Hägg har intygat att de i unga år byggde ordförrådet med Kalle Ankas hjälp.

Genom bokgävor och projekt är SFV med och förser de unga med läsning, vilket du kan läsa om i denna tidning. Lagom till bokmässan i Helsingfors lanseras igen en ny biografi i SFV:s serie. De vinnande novellerna i årets Arvid Mörne-tävling och Solveig von Scholutz-tävling finns att läsa i nytryckta häften. Som medlem är också du med och främjar läsning, bildning och kultur genom våra satsningar.

Wivan Nygård-Fagerudd

STYRELSEORDFÖRANDE,
 SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Amanda Grönroos, Rabbe Sandelin

SVENSKA GÅRDEN

i Lahtis invigdes

Svenska gården i Lahtis öppnade den 4 september, efter en lång renovering och utbyggnad av en gammal skolbyggnad. Gården samlar cirka 60 dagisbarn, 80 skolelever och 20 pedagoger på dagen, medan olika former av svenska föreningsaktiviteter fyller gården på kvällarna och veckosluten.

Svenska gården i Lahtis verkar i en gammal skolbyggnad som nu renoverats och byggts ut.

Invigningsfestens målpublik var inte enbart de vuxna, barnen var i centrum för alla programpunkter.

Det här är en dröm som gått i uppfyllelse. Lahtis är en stad som satsar på barn och ungas välmående. Ett allaktivitetshus för det svenska matchar stadens strategi perfekt, säger **Karin Ihalainen**, eldsjäl och rektor för Svenska skolan i Lahtis (se *SFV-magasinet* 1-2016).

– Invigningen av Svenska gården är en glädjefest och hela året är ett jubileumsår för oss, säger Karin Ihalainen.

Ihalainen säger att Svenska gården är ett modigt beslut av staden.

– En liten bit av Svenskfinland har slagit ner sina bopålar i Lahtis. Det är vår gåva till staden. Jag påstår att Svenska gården i Lahtis är helt rätt, inte minst eftersom Lahtis redan länge profilerat sig som en barnvänlig stad, men också för att staden i sin strategi sagt sig arbeta för att med modiga beslut öka invånarantalet, välståndet och entreprenörskapet.

”*Invigningen av Svenska gården är en glädjefest och hela året är ett jubileumsår för oss.*”

Ihalainen säger att det finns många att tacka för att det som inte var möjligt på 1990-talet idag känns fullkomligt naturligt.

– Jag riktar ett stort tack till föräldraföreningen och till Lahtis stad, till alla mina kolleger, till de fina familjerna och till de finlandssvenska fonderna. Men det största tacket går idag till **Johan Johansson**, direktör för Stiftelsen för kultur- och utbildningsinvesteringar. Han är en hejare på att få till det.

I Svenska gården finns Svenska skolan i Lahtis med årskurserna 1–6. Väg i väg med skolan driver Folkhälsan Valfärd Ab ett daghem och en eftermiddagsklubb i ett nybygge. I både daghemmet och skolan använder man språkbadsmetoder för att stärka barnens svenska.

Enligt **Lena Wallin-Oinonen**, chef för småbarnspedagogiken, har intresset för skola och dagis på svenska ökat rejält sedan familjerna hört om Svenska gården.

– Enbart i daghemmet har antalet barn på en kort tid ökat från 35 till 60. Dessutom har utrymmena lockat nya, behöriga pedagoger till Lahtis, säger hon.

Svenska gården är ett resultat av många aktörers välvilja, engagemang och ambition att medverka till ändamålsenliga utrymmen för dagis och skola på svenska i Lahtis. SFV har bidragit till renoveringen med totalt 200 000 euro. ■

Johan Johansson.

Karin Ihalainen.

Krista Siegrids.

Christoffer Strandberg.

SFV

Med hjälp av Vännerna

SVENSKA SKOLAN I LAHTIS
Beviljat ändamål: Svenskspråkigt daghems- och skolprojekt i Lahtis
Beviljat belopp: 200.000 euro
Tidsperiod: 2017–2019
Förväntat resultat: Att stärka och synliggöra det svenska språket.

FOTO: RABBE SANDELIN

Erik Palmén: SFV:s kapitalförvaltningsråd handlar om God förvaltningssed

Text & Foto Rabbe Sandelin

Vid årsmötet i mars 2019 godkändes nya stadgar för Svenska folkskolans vänner r.f. I kraft av dessa valde SFV:s styrelse att utöka antalet medlemmar i kapitalförvaltningsrådet, som är ett rådgivande organ. Ekonomi magistrarna Magdalena Lönnroth och Erik Palmén är nya i rådet.

Erik Palmén inledde sina studier vid Tekniska högskolan (idag Aalto-universitetet), men efter några år började han även studera vid Svenska Handelshögskolan. Han utexaminerades från båda högskolorna i mitten av 1980-talet.

Palmén säger att han efter några års teknikstudier upplevde det ekonomiska som en samhällsligt intressantare utmaning: varken frågorna eller svaren är lika exakta som på den tekniska sidan.

– På den tiden gick Hanken dessutom i bräschen för att hämta in modernt kapitalmarknadstänkande till Finland, och det bidrog till en mycket entusiastisk atmosfär.

Suget till finans- och banksektorn var stort. Där landade också Palmén och stannade i över tre decennier. Palmén konstaterar att både bank- och finanssektorn utvecklats enormt sedan den tiden.

– Det hänger förstås intimt ihop med att hela samhället utvecklats enormt. Bankverksamheten är en så central och integrerad del av samhället, att det är där man snabbast och tydligast kan utläsa olika samhällsymptom.

Gällande den ekonomiska framtiden säger Palmén, att tiderna är lite märkliga.

– Negativa räntor är symptom på någonting. Och tror man på att vi har något att lära oss av tidigare ekonomisk historia, är det inte något bra symptom. Någon form av urladdning är säkert att vänta, men det är svårt att spekulera om var, när och hur.

För SFV:s del gäller det därför att förvalta egendomsmassan inför utsikterna att världsekonomin kanske är i en ny epok, där alla lagbundenheter vi är vana vid inte kontinuerligt gäller.

– För fonderna har diskussionen en tid gällt balansen mellan fast egendom och värdepapper, men ur ett riktigt långt perspektiv spelar den fördelningen

Med sitt kapitalförvaltningsråd kan SFV svara på ökade myndighetskrav, och ökade förväntningar från olika intressenters sida, säger Erik Palmén, ny medlem i kapitalförvaltningsrådet.

”

Förmögenhetsförvaltning handlar idag allt mera om att allting måste göras professionellt och effektivt, samt med etiska förtecken.

kanske inte så avgörande roll. Fastigheter har traditionellt varit något tryggt, stabilt och långsiktigt, men sedan har det funnits perioder då aktier eller räntepapper gett betydligt bättre avkastning.

Enligt Palmén handlar förmögenhetsförvaltning idag allt mera om att allting måste göras professionellt och effektivt, samt med etiska förtecken.

– Modernt management- och effektivitetstänkande kom ursprungligen till Finland via exportindustrin och

globaliseringen, sedan stod bankverksamheten i tur – speciellt efter den stora depressionen på 1990-talet.

I dagsläget säger Palmén att ingen bransch längre är skyddad – ineffektivitet eller slarv går inte att dölja. Detta gäller också den tredje sektorn. Palmén ser därför SFV:s kapitalförvaltningsråd som ett sätt för SFV att kunna svara på ökade krav, och ökade förväntningar från samhällets, myndigheters, och andra intressenters sida.

– Idag har till och med den offentliga sektorn stora effektivitetskrav. Och även stiftelse- och fondvärlden har hamnat under myndigheternas, medias och medborgarnas lupp. Nu bör vi därför betona det som kallas god förvaltningssed – det vill säga att man inte bara följer lagen till punkt och pricka, utan att man också moraliskt och etiskt kan försvara allt man gör. ■

Ansvarsfull placering är bra business

Text Christine Skogman ~ Foto Rabbe Sandelin

– Det kan finnas mer än god vinst i placeringar, säger ekonomie magister Magdalena Lönnroth, nyinvald i SFV:s kapitalförvaltningsråd och expert på ansvarsfull placering.

Magdalena Lönnroth började intressera sig för ansvarsfull placering redan under studierna vid Hanken. I dag jobbar hon som portföljförvaltare och chef för ansvarsfull placering vid Kyrkans pensionsfond, och som ny medlem i SFV:s kapitalförvaltningsråd bidrar hon med kunskap inom ämnet. Men vad är ansvarsfull placering?

Enligt Magdalena handlar ansvarsfull placering om att ta in etik och hållbarhet som viktiga aspekter i valet av placeringsobjekt. Förutom att man säkerställer en bra avkastning, kontrollerar man placeringsriskerna effektivt genom att ta med ESG-aspekterna.

– ESG-aspekterna (Environmental, Social and Governance) är frågor i anslutning till miljö, socialt ansvar och god förvaltningssed. I praktiken är det principer för hur ett bolag och dess verksamhet ska styras på ett hållbart sätt. Genom att se på ett bolag ur ESG-aspekterna kan man bedöma ett företags förmåga att hantera risker och möjligheter relaterade till hållbar affärsverksamhet.

Ansvarsfull företagsverksamhet kan till exempel handla om att iaktta

de internationella normerna som FN fastslagit, respektera de mänskliga rättigheterna och ta hänsyn till klimatförändringen genom att se över koldioxidutsläppet. Klimatförändringen har ingen råd att förbise längre.

”

Det senaste är något vi kallar Impact investing. Det handlar om att man vill påverka till exempel miljön eller samhället genom sina investeringar.

Som placerare kan man arbeta med ansvarsfull placering på många olika sätt. Det kan till exempel handla om att föra en aktiv dialog med företag, vilket kräver mycket resurser. Men det kan också handla om att anlita förvaltare som tar med ESG-aspekterna vid val av placering.

– För en förening som SFV, som är en långsiktig placerare, gäller det att utgå

från föreningens värdegrund och ta in ansvarsfull placeringsverksamhet redan på strateginivå. Målsättningen är förstås en god avkastning, vilket integrering av ESG-aspekterna kan bidra till.

Magdalena har varit i branschen i över tio års tid. Mycket har hänt under den tiden.

– Utvecklingen de senaste åren har varit accelererande. Det senaste är något vi kallar *Impact investing*. Det handlar om att man vill påverka till exempel miljön eller samhället genom sina investeringar.

Magdalena nämner mikrokreditfonder som ett exempel på *Impact investing*. Det är fonder som ger god avkastning, men som också bidrar med en samhälllig nytta. Genom en mikrokredit kan till exempel en kvinna i tredje världen få ett lån för att köpa en symaskin och på så sätt starta en småskalig företagsverksamhet. Det hjälper henne och hennes familj ur fattigdom.

Även ökad mätbarhet och rapportering är just nu väldigt viktigt.

– Som placerare vill du se konkreta resultat av vad din investering lett till, och då är det inte bara eventuell vinst vi talar om. ■

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Rabbe Sandelin, Sade Kahra

SADE KAHRA

SFV:s vistelsestipendiat på Lillholmen

Sade Kahra var en av SFV:s vistelsestipendiater sommaren 2019. På Lillholmen i Kimito ger SFV varje år möjlighet för en kulturarbetare och en bibliotekarie till en två månader lång vistelse.

Då SFV träffar Sade Kahra en solig men blåsig dag i juni har hennes vistelse kommit ungefär halvvägs. Hon är nöjd. Efter en hektisk vår i Åbo uppskattar Kahra lugnet och friden ute på det gamla hemmanet.

– Jag tänker vistas mycket här. Hittills har jag på grund av åtaganden i Åbo inte kunnat ha någon längre semesterperiod, men nu skall det bli av.

Sade Kahra är för tillfället verksamhetsledare på Fotocentrum Peri i Åbo, som verkar i Konsthallen, i Gamla Rådhuset i Åbo.

Konsthallsföreningen skapades för att hyra Gamla Rådhuset av Åbo stad. Föreningen hyr i sin tur vidare till Fotocentrum Peri, och så finns det även annan hyresverksamhet i huset. Men eftersom Konsthallen inte har någon egentlig personal, skapar det förstås en hel del administrativt jobb för Kahra.

– Att starta nya arrangemang enligt nya samarbetsmönster kräver mycket tid och energi. Förr var det museicentralen som hade hand om den gamla byggnaden, med flera vaktmästare som tog hand om det arbete jag gör idag. För tillfället försöker jag fixa så att det kunde finnas en person som kunde ta hand om uthyrningsverksamheten.

FOTO: RABBE SANDELIN

KULTURARBETARE OCH KONSTNÄR.

Sade Kahra säger att hennes identitet för tillfället definitivt är kulturarbetarens. Även om skillnaden till att vara ”ren konstnär” i själva verket inte är så stor.

– Långt handlar det ju om att hela tiden skapa sig själv arbete. Det gör man med vissa projekt, och det bästa är när det finns ett äkta behov, en äkta beställning. Det är fantastiskt att vi lyckats hyra hela Gamla Rådhuset, och att allt rullat så bra sedan starten i februari.

I byggnaden finns nu tre gallerier som byter utställningar varje månad, och även ett artotek där man får låna

konstverk. Sedan starten har huset redan haft över 20 000 besökare.

– Peri har tillsammans med samarbetskompanjoner också grundat ett digitalt arbetsrum för bildkonstnärer med storformatsskrivare och skanner, och en bra dator med alla de senaste programmen. En videoredigeringsstation skall också skaffas. Vi lånar också ut möteslokalen gratis till konstföreningar. Och så finns det ett bibliotek och den stora festsalen, som rymmer 150 personer.

FOTOT OCH DEN MÄNSKLIGA EXISTENSEN.

Det är ändå som fotokonstnär som Sade Kahra fått synligare uppmärksamhet. Och när det gäller att med fotografi utforska den mänskliga existensen är Kahra ingen ensaksutforskare. I hennes utställningar varierar temat stort.

– Jag har några gånger funderat på det, att ur någon slags framgångssynvinkel hade det kanske varit bättre att konsekvent hålla sig till ett tema. Men jag har alltid velat undersöka saker jag känner starkt för i stunden, och en sak leder till en annan.

En snabb betraktelse kunde ge vid handa att det ändå är människor, djur och natur som återkommer i Kahras verk.

– Så här i efterhand har jag insett att tematiken påverkats av omgivningen där jag har bott. I Helsingfors använde jag →

FOTO: RABBE SANDELIN

I sin bastubok filtrerade Kahra bort synliga våglängder, och lämna kvar UV-A, vilket gav ett speciellt utseende på bilderna. FOTO: SADE KAHRA

Det handlar också om att fundera och analysera själva seendet, eller hur bilderna i dagens värld används som verktyg. Vad ser vi, hur vi ser, varför ser vi?

mycket mig själv som modell, speciellt under studietiden. Det var enklare, då jag ännu inte hade produktionserfarenhet. När jag flyttade till Fiskars kom naturen starkare med.

Fast kossorna gjorde Kahra under sin Helsingforsperiod.

– Även om jag är född i Sverige i Sollentuna, kommer mina föräldrar från finska Österbotten. Mina mor- och farföräldrar var lantbrukare, så jag växte upp med kossor under somrarna.

Kahra karakteriserar nästan alla utställningsbilderna som en sorts porträtt – oberoende av det egentliga temat.

– Allt i mina fotografier blir personifierat – till och med de växter jag fotat. Och sedan kom ju boken med bastubadarna i Fiskars, så där kom porträtten igen.

TEKNISKT HANTVERK, MEN KONSTNÄRLIGA KONCEPT. Kahra är intresserad av det tekniska hantverket och alla de möjligheter som tekniken öppnar.

– Vad man kan göra, vad det finns för lager, finns det något som man inte kan se med bara ögat? Vill gör man intressanta fotografier som bildkonst krävs förstås mycket mer än bara hantverk och teknisk färdighet. Intressanta koncept och synvinklar är i fokus, att utmana seendet.

I bastuboken använde Kahra en speciell teknik som filtrerade bort synliga våglängder och lämnade kvar UV-A, vilket på bilderna gjorde huden mörkare, och där pigmentförändringar och gamla blåmärken syntes tydligare.

– I Åbo fortsatte jag lite på det spåret och samarbetade med en spetsenhet som heter Bio-imaging, som producerar bilder av bland annat cancerceller.

Det är inte fråga om regelrätta avbilder, utan snarast visualiseringar, där tekniken även kan fånga cellrörelser i en sorts mönster.

– Efter bildbehandling tryckte jag dessa visualiseringar på tyg, som syddes till klädesplagg. Morgonrockarna, eller boxningsrockarna symboliserar både renhet, skydd och en strid mot sjukdomen. För att komma ifrån den inlärda uppfattningen av vetenskapliga bilder med svart bakgrund, ändrade jag färgerna så de fick en vit bakgrund. Dessutom ville jag inte att plaggen skulle bli dystra.

BÅDE DIGITALT OCH ANALOGT. Kahra arbetar både digitalt och med traditionell film. Hon bejakar det digitala, men gillar inte riktigt hur lätt det går att knäppa tusentals bilder – vilket resulterar i att man tvingas reservera en massa tid bara för att gå igenom allting.

– Den analoga filmen har gjort en sorts comeback, och till och med blivit en liten trend. Och man förstår det. Det analoga tvingar ju dig framför allt att fundera ordentligt på vad du fotograferar, eftersom varje ruta kostar pengar.

Med dagens kameratelefoner kan vem som helst fotografera. Fotokonst definierar Kahra som en verksamhet som kan visa på saker vi annars kanske inte kan se eller lägga märke till.

– Det handlar också om att fundera och analysera själva seendet, eller hur bilderna i dagens värld används som verktyg. Vad ser vi, hur vi ser, varför ser vi? En kamera är sist och slutligen samma sak som det mänskliga ögat. Vi har alla små kameror i ögonen, och vi kör upp vår egen lilla film om vårt liv och våra minnen hela tiden.

Sade Kahra blev intresserad av fotografi eftersom hon som barn älskade att bläddra i gamla fotoalbum.

– Pappa var en hängiven amatörfotograf, han älskade att fota svartvitt och han fotade oss då vi var barn, så det finns massa fina bilder. Jag har alltid tyckt om att rita och måla, så man kan säga att det visuella alltid intresserat mig. Efter att jag som tolvåring reparerat pappas gamla kamera

Sade Kahra

- Född i Stockholm, Sverige 1974.
- Bor och arbetar i Finland sedan 1994, Åbo sedan 2013
- Konstmagister i fotografi, Konstindustriella högskolan, Helsingfors.
- Soloutställningar på gallerier i Finland och Sverige, grupputställningar internationellt
- www.kahra.fi
- Sade Kahra har bloggat på Lillholmens vistelseblogg: lillholmen.ratata.fi.

De medicinska visualiseringarna av cancerceller omvandlades av Kahra till färgkorreterade bilder som trycktes på klädesplagg. FOTO: SADE KAHRA

samlade jag ihop lite mörkrumsutrustning hemma i Sollentuna, läste fototidningar och lärde upp mig själv.

För tillfället har Sade Kahra inga konstutställningar eller andra konstprojekt på gång.

– Det är tillräckligt arbete med Konst-

hallen i Åbo, den är mitt projekt för stunden. Där handlar det inte om att själv skapa konst, men likväl är det ett viktigt projekt för konsten i bredare bemärkelse. Det nya samarbetet måste komma på fötter och konsthallens framtid säkras.

Kahra har sett många intressanta

konstaktiviteter växa upp, för att sedan ebba ut då den centrala personen försvinner någon annanstans.

– Jag vill bygga strukturer som skall hålla även utan mig. Jag vill skapa bättre förhållanden och mötesplatser för konstnärer, konsten och publiken. ■

År 2018 lanserades i bokmässmontern två nya SFV-biografier, och en ny grafisk look för SFV. På bilden mässvärdarna Camilla Nordblad, Christine Skogman och Rabbe Sandelin.

FOTO: PIA PETTERSSON

Välkommen till SFV:s monter på Bokmässan i Helsingfors!

Text Rabbe Sandelin

SFV deltar åter i Bokmässan i Helsingfors den 24 till den 27 oktober. Den förnyade SFV-montern ligger mitt i området för finlandssvenska böcker, som nu heter Bokbyn.

SFV har deltagit i Bokmässan med egen monter sedan år 2011. Det året såldes i tillägg till äldre utgivning den första utgåvan i SFV:s biografiserie: **Kjell Ekströms Victor Westerholm – landskapsmålararen, pedagogen, museimannen.** Sedan dess har biografiseringen med sina 16 böcker sakta trängt ut alla övriga SFV-böcker förutom *Stora sångboken*, och i år presenteras den senaste boken i biografiseringen: **Sigbritt Backmans "Under fru Björkmans ledning: Evy Björkman – folkbildare, skribent och husmor** (se sidan 27).

– SFV-montern har också vuxit genom åren. I år har vi hela 16 kvadratmeter, då vi i tillägg till böckerna valt att även presentera de aspekter av SFV-verksamheten som vi tror kan intressera en litterär publik, berättar redaktör **Rabbe Sandelin**, som är en av SFV:s mässvärdar.

Mässbesökarna kommer i år att få information om SFV:s vistelsestipendier för kulturarbetare, författare och bibliotekarier, SFV:s skrivtävlingar, samt SFV:s bidrag till konst- och kultursträvanden och bibliotek.

SFV:s biografiserie och seriens grundidé att lyfta fram finlandssvenskar som inte får glömmas bort har blivit ett uppskattat och emotsett inslag på Bokmässan – och överlag i den finlandssvenska litterära världen.

– Mässan är ett ypperligt och dessutom kostnadseffektivt sätt att sprida information, inte bara om böckerna, utan också om SFV som helhet. Där rör ju sig många personer som idag populärt kallas influencers, säger Sandelin. Mässpubliken är dessutom utgångsmässigt positivt inställd till de strävanden som SFV representerar, och till idén med SFV:s biografiserie.

Förra årets SFV-monter presenterade första gången SFV:s nya grafiska utseende för en större publik. Samtidigt som Bokmässan öppnade, lanserades också SFV:s nya webbplats. I år blir montern ännu större, och presenterar SFV-verksamheten på ett nytt sätt, berättar mässvärd **Rabbe Sandelin**, på bilden tillsammans med **Christine Skogman** och **Camilla Nordblad**. ■

Evy Björkman

Den nya SFV-biografien om Evy Björkman presenteras på scenen **Blåbärlandet fredag 25.10 kl. 17**. Peik Henrichson intervjuar författaren **Sigbritt Backman**. Efteråt signering och servering i SFV-montern. Välkommen!

SFV:s biografinyhet:

”Under fru Björkmans ledning”

Evy Björkman – folkbildare, skribent och husmor

Text Rabbe Sandelin

I slutet av 1800-talet grundades ett stort antal ungdomsföreningar i Finland. Föreningarna ville öka ungdomens kunskaper och goda seder, och erbjuda ett bättre alternativ till superi och slagsmål. Flera faktorer bidrog till att rörelsen fick vind i seglen. Folkskolornas och folkhögskolornas verksamhet hade gjort att läskunnigheten, intresset och viljan att ta emot ny kunskap ökade. Studenternas upplysningsarbete spelade också en viktig roll.

Den första svenskspråkiga ungdomsföreningen i vårt land grundades 1888 i Malax av **Johannes Klockars** (SFV-biografi nr 12). Redan följande år bildades den första svenskspråkiga ungdomsföreningen i Nyland. Efter pausen under ofärdsåren 1899–1905 bildades många nya föreningar, och bland dem fanns Vanda ungdomsförening som 1909 valde **Evy Björkman** (1876–1960) till sin första ordförande.

– Evy Björkman, född Laurén, var en socialt begåvad, företagsam och mångsidig person, berättar biografiförfattaren **Sigbritt Backman**.

I sin ungdom var Evy Björkman värddinna på Sillböle gård i västra Helsinge. I en artikel i SFV:s tidskrift *Svenskbygden* berättade hon senare att hon på gården i början levde ett typiskt herrgårdsliv, och hade lite att göra med ortsbefolkningen.

– Men då hon 1909 valdes till ordförande för Vanda ungdomsförening kom hon i kontakt med Nylands svenska bygdebefolkning. Då väcktes hennes intresse för det fria bildningsarbetet, som då kallades folkbildning eller folkupplysning. Det skulle bli hennes livsuppgift. Hennes kungstanke blev att sprida bildning och kunskap till den svenskspråkiga befolkningen i vårt land, speciellt till ungdomen, berättar Backman.

Ovan: Evy Björkman, till vänster i främre raden, tillsammans med medlemmar i styrelsen för Vanda ungdomsförening. Till vänster: Biografien "Under fru Björkmans ledning".

Evy Björkman ogillade dock uttrycket folkbildning.

– Hon skrev 1925 att förleden ”folk” låter nedlåtande. Hon ville hellre tala om bildning, och bildningsarbete, vilket låter modernt i våra öron. I senare texter använder Evy emellertid begreppet folkbildare. Erfarenheten kanske lärde henne att ordet folkbildare är svårt att ersätta.

LÅNG MERITLISTA. Meritlistan blev lång. Evy Björkman var ombudsman, sekreterare och kassör för Nylands svenska ungdomsförbund 1913–1949 och direktionsordförande för ungdomsförbundets vandrande husmodersskola. Hon var också föreståndare för Svenska föreläsningsbyrån 1920–1956, och därtill verksam som skribent bland

annat i den nyländska tidningspressen. I *Svenskbygden* skrev hon en lång rad artiklar i anslutning till sina arbetsuppgifter.

– Då Evy Björkman gick i pension vid 80 års ålder i september 1956, hade hon arbetat för ungdomsrörelsen och det fria bildningsarbetet i nästan femtio år. Hon fick ofta känna av att de ekonomiska resurserna var små, och att intresset för till exempel studiecirkel inte alltid var så stort.

I boken beskriver **Sigbritt Backman** Evy Björkmans verksamhet utifrån hur rollen som folkbildare och kvinna tog form genom olika engagemang och personliga kontakter.

– De bidrog alla till att hon fann sin livsuppgift. Under sina arbetsår skapade Evy ett kontaktnät som i geografisk bemärkelse omfattade hela Svenskfinland, och även kretsar inom det fria bildningsarbetet i Sverige. Hon hade kontakter inom ungdomsrörelsen, det fria bildningsarbetet och den akademiska världen, och stod ständigt i kontakt med folk inom föreningarna, med föreläsare, med studiecirkelfolk och med åhörare på olika sammankomster. ■

Text Harriet Jossfolk-Furu ~ Foto Johan Hagström

LITTERATUR OCH RETUR

samlar författare och litteraturvänner
från bägge sidorna om Kvarken

*Ensam är inte alltid stark. Många gånger är det bättre att samarbeta.
Det har litteraturvänner i Österbotten och Västerbotten nu gjort
för andra gången. Med gott resultat.*

Vasa centrum, söndag förmiddag, kvart före tio. En tidvis bitande kall vind blåser in över staden. Det är en hel del folk i farten. Flera av dem drar kappsäckar på hjul efter sig. De rör sig mot Ritz där den andra dagen av evenemanget LitteraTur och Retur snart börjar.

På lördagen har deltagarna från Västerbotten kunnat delta i en litterär vandring i stadskärnan och i nyöppnade Wasa Teater. Öppet för alla var evenemang som studiebesök i Vasa stadsbibliotek där det även arrangerades poetiska samtal med Ralf Andtbacka, Pernilla Berglund, Eva-Stina Byggmästar och Erik Vernersson. Dessutom var det författarbesök och litterärt program i bokhandeln Gros.

SAMTAL KRING OLIKA TEMAN. Söndagens program består av samtal och debatter med olika teman, men också av mingel och bokförsäljning.

Det blir bland annat poetiskt inlag av Rosanna Fellman och samtal om dystopier med Julia Sandström, Maria Turtschaninoff och Hannele Mikaela

Taivassalo. Söndagen inleds med *Udda och normal på landsbygden* med Kaj Korkea-aho, Karin Smirnof och Karin Alfredsson. Författarna får bland annat svara på om de själva känner sig udda, om deras romanpersoner är udda och om det egentligen är så stor skillnad på att skriva om livet på landet versus livet i staden. Och förstås läser de lite ur någon av sina böcker.

”

Problemet är vad människor gör när de makthungrigt använder sig av religion för att få kontroll.

De här tre författarna har alla vuxit upp på små orter; Korkea-aho i en by på 1000 personer, Alfredsson i en by med 150 personer och Smirnof delvis på en ort med endast 20 hushåll.

Korkea-aho, känd för att både vara och skriva roligt, men även mörkt i sina romaner, känner sig som stammande homosexuell och dessutom finlands-

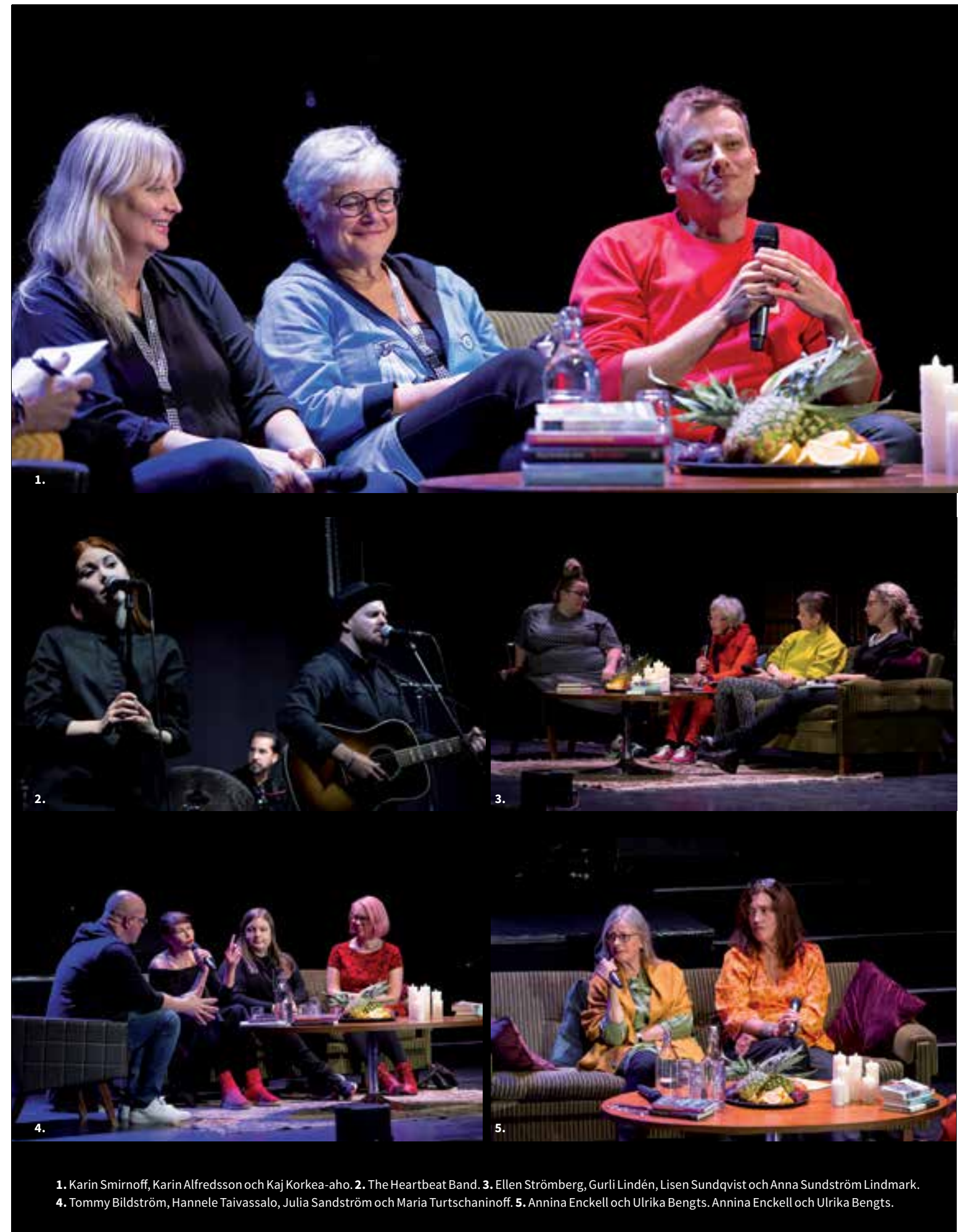
svensk många gånger mycket udda. Alfredsson känner sig ganska normal som "heterosexuell tant med bokintresse". Bägge river ned skrattsalvor med sina beskrivningar. Smirnof, som vuxit upp både i Hertsånger mellan Skellefteå och Umeå och Enhörna utanför Södertälje, rörde sig redan som ung mycket i Gamla stan i Stockholm där hennes pappa hade reklambyrå.

– Så jag har nog alltid känt mig sår på något sätt, säger hon.

NORMAL SOM GÖR UDDA SAKER. Däremot tycker författarna inte att deras romanpersoner alltid är så udda.

– Jana Kippo är nog ganska normal, men hon kan göra udda grejer och fatta udda beslut. Jag försöker att skriva om karaktärer med karaktär som man kan identifiera sig med, säger Smirnof om huvudpersonen i romanerna *Jag for ner till bror* (2018) och *Vi for upp med mor* (2019).

Karin Alfredssons huvudpersoner i *Vajlett och Rut* (2018) som är boken hon läser ur var däremot väldigt udda på sin tid eftersom de, en lärarinna och en postfröken, blev kära i varandra i en liten fiktiv ort i slutet på 1940-talet.

1. Karin Smirnof, Karin Alfredsson och Kaj Korkea-aho. 2. The Heartbeat Band. 3. Ellen Strömberg, Gurli Lindén, Lisen Sundqvist och Anna Sundström Lindmark. 4. Tommy Bildström, Hannele Taivassalo, Julia Sandström och Maria Turtschaninoff. 5. Annina Enckell och Ulrika Bengts. Annina Enckell och Ulrika Bengts.

Korkea-aho tror å sin sida att han som minoritet i så många avseenden alltid på något sätt präglas av det i sitt skrivande, om så inte i huvudrollen så i en bifigur.

MÄNNISKAN PROBLEMET, INTE RELIGIONEN. Ingen av författarna tror att det finns fler udda på landsbygden, men den som är annorlunda på något sätt kanske märks mer där. Medan frågan i stan främst gäller var man bor och vad man jobbar med vill man på landsbygden snarare veta vems barn eller barnbarn man är.

Alla tre författarna berör vad religionen kan göra med människor i sina böcker.

– Men problemet är vad människor gör när de makthungrikt använder sig av religion för att få kontroll, inte religionen i sig, säger Alfredsson. ■

Karin Smirnoff skriver snabbt i korta meningar

Företagaren och före detta journalisten Karin Smirnoff skrev sin debutroman på bara några månader, efter att ha skrivit ett helt liv "för att hon har behov av att skriva". Uppföljaren gavs ut året därpå och den sista delen av trilogin är nu halvvägs klar.

– Deadlinen är den första januari. Jag skriver på den dagligen, även när jag är ute och reser.

Det är hon ofta eftersom hennes böcker väckt uppmärksamhet och debutromanen dessutom Augustnominerades.

Smirnoff använder så få adjektiv och adverb som möjligt när hon skriver. Hon vill att läsarna ska skapa sig en egen bild av människor och miljöer. Det gör att hennes meningar blir korta och språket ett helt eget. Namn på människor skriver hon ihop i ett ord och med små bokstäver, eskilbrännström. Språkstilen har gått hem hos många.

Äldre vuxna har berättat att mina böcker är de första romaner de läst.

Smirnoff tycker dessutom om att krydda med dialektala ord. Hon bor själv i Piteå, men dialekten hon använder i sina böcker härstammar från olika områden.

– Jag har inga ordlistor i mina böcker. Läsarna får själva ta reda på vad orden betyder. ■

Den gåtfulla boken

Nej, detta handlar inte om någon enskild bok som varit osedvanligt gäckande, utan om boken i sig, som föremål och idé. Denna fantastiska uppfinning som inrymmer så mycket, och är så lätt att ta med sig, och till sig. Hur mår den i dag? Och vilket är vårt förhållande till den?

Högst ambivalent, vill jag hävda. Och däri gåtfullheten – för hur kan det komma sig att boken är på väg både upp och ner? Att det trycks mer böcker än någonsin, av fler förläggare än någonsin – samtidigt som allt färre människor läser, bibliotekens lånekurvor pekar nedåt och allt fler kastar ut sina böcker. Bokstavligen.

Det är frågor som engagerat mig på sistone, av många orsaker. Bland annat för att jag varit med om att kasta ut böcker i stor skala – från Lovisa stads huvudbibliotek. Närmare 100 000 band, för att vara exakt. En kulturhistorisk katastrof, speciellt som biblioteket hade ovanligt fina samlingar, speciellt av äldre finlandssvensk litteratur. Biblioteket grundades 1862, först på privat initiativ, men staden tog över 1879, vilket gör att det som kommunalt bibliotek fyller 140 år, men alltså egentligen har hela 157 år bakom sig.

Att man fattade beslut om att hela boksamlingen skulle avföras berodde på inneluftsproblemen i stadens anrika Societetshus – betraktat som landets kanske vackraste biblioteksbyggnad – där biblioteket var inrymt sedan 1998. Ett beslut som var svårt såväl för personalen och kunderna som för beslutsfattarna. Som nämndordförande och bokälskare var jag aktivt involverad, bland annat med att tillsammans med några frivilliga rädda allt det vi ansåg alltför värdefullt för att förstöras. Stadsborna gavs också möjlighet att under några dagar fritt botanisera i hyllorna. Till vår glädje vandrade tusentals böcker ut den vägen, burna av hundratals glada stadsbor, med tunga kassar.

De böcker som vi frivilliga plockade ut, sammanlagt cirka 6 000, är nu placerade i en tidigare byskola, där utlåningen sköts på frivillig basis av den lokala byaföreningen. Av ytterligare cirka 2 000 band blev det ett konstverk i en av stadens parker. Ett hus på ungefär 1,5 x 2 m, bestående av böcker som fogats ihop med spikpistol. Riktigt snyggt, faktiskt.

Men resten, uppskattningsvis 60 000 böcker, gick till sopförbränning. Och det har ju fått en att fundera. Vår attityd till boken har utan tvekan förändrats, också utan mögelproblem. Jag märker det tydligt i min egen bekantskapskrets. Allt fler uppger lite skamset att de gjort sig av med stora delar av sina, eller föräldrarnas, böcker. Man har inte plats längre, och antikvariaten tar dem inte. Inte ens lopptorgen. Även jag står småningom inför de besluten. Hyllutrymmet tar helt enkelt slut. Men vi som är 50+ har fortfarande så svårt med det – böcker är ju heliga! Men just där sker nu en dramatisk förändring. Boken som föremål är inte heligt längre.

Men visst sörjer jag förändringen. Vi ser den också på våra bibliotek, som i allt högre grad blir allmänna aktivitetsutrymmen, med allt färre öppna bokhyllor. Det nya Ode i all ära, men boken spelar liksom inte längre huvudrollen. Böckerna förpassas till slutna boklager, därifrån de, eller från andra bibliotek, skickas till den enskilda boklånaren. Effektivt och rationellt, förvisso, men inte speciellt hållbart, ur miljösynvinkel. Men värre är att vi förlorar det allra bästa i det traditionella folkbiblioteket: de öppna hyllorna där besökaren kan strosa omkring och bli överraskad av böcker hen inte hade någon aning om! Denna böckernas överväldigande mångfald som varit en oas, inte minst för barnfamiljer.

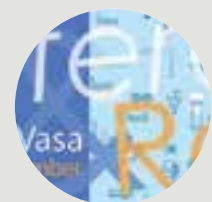
Thomas Rosenberg

ÄR SKRIFTSTÄLLARE OCH PUBLICIST,
MED FRÅGOR GÄLLANDE FINLANDS-
SVENSKHET OCH KULTUR SOM
SPECIALITET.

”

*Till vår glädje
vandrade tusen-
tals böcker ut
den vägen, burna
av hundratals
glada stadsbor,
med tunga
kassar.*

Litteratur och Retur

- Arrangerades första gången i Umeå våren 2018.
- Den 21-22 september 2019 var det Vasas tur att stå värld för evenemanget.
- Arrangörer bakom evenemanget är: KulturÖsterbotten/SÖFUK, Svenska folkskolans vänner, Vasa stad/stadsbiblioteket, Svenska Österbottens litteraturförening, Finlands svenska författareförening, Förlaget, Boklund, Umeå kommun, Länsbiblioteket i Västerbotten, Norrländska litteratursällskapet, Studieförbundet Bilda, Kulturföreningen Pilgatan, Föreningen Norden i Västerbotten

Text & Foto Anna Kujala

FINLANDSSVENSKA

med isländsk metod

*Individuellt eller i grupp, hemma, på bussen eller i skolan.
Finlandswedishonline.fi är gratis, alltid tillgänglig och ger
färdigheter i finlandssvenska språket och kulturen.*

Hejsan! Hej. God morgon. God dag. Finland Swedish Onlines första språkkurs börjar med enkla vardagstermer, i den andra lär vi oss redan mera avancerad svenska. Kurserna är en interaktiv inlärningsmiljö som är öppen för alla på internet.

– Det fanns efterfrågan på den här typen av språkkurs i svenska på nätet och särskilt för språkkurser på högre nivåer. Den andra kursen motsvarar A2-nivå på CEFR-skalan, den europeiska referensramen för språk. Förhoppningen är att vi kan skapa sammanlagt fem kurser och komma till C-nivå. Den tredje kursen är nu under arbete, berättar universitetslektor **Therese Lindström Tiedemann**, som idag leder projektet.

Finland Swedish Online (FSO) är ett ambitiöst projekt, som inleddes 2016 på Nordica vid Helsingfors universitet. Svenska folkskolans vänner är en av finansörerna.

Nordica, och särskilt dåvarande lektorn i isländska **Helga Hilmisdóttir**, hade tidigare samarbetat med språkvetare vid Islands universitet med att utveckla konceptet Icelandic Online. Island hade ett stort behov av att skapa fungerande modeller för språkinlärning, eftersom det kommer många

utbytesstudenter, invandrare och gästarbetare till landet. Icelandic Online används i dag globalt, bland annat vid universitet som lär ut isländska.

– Den tekniska kursplattformen fanns alltså färdig, vilket var en väldig fördel för oss. Vår uppgift var att skapa kurser som passade undervisningen i finlandssvenska och berättade om det finländska samhället, säger Therese.

”

Innehållet ska bidra till integrationen i det finländska samhället.

Att färdigställa den första kursen tog längre tid än väntat. Flera i arbetsgruppen har bytts ut på grund av andra arbetsuppgifter och det har varit mycket bollande med de isländska kollegerna om vad de har för tips och strategier i bakgrunden av Icelandic Online, berättar Therese. Allt har reviderats många gånger, vilket är tidskrävande.

– Det har visat sig väldigt viktigt att vi arbetar i grupp. Det behövs flera åsikter och idékläckare och flera par ögon som läser igenom texterna, annars är det lätt att det händer misstag.

Det gick smidigare att arbeta med kurs

nummer två, men under arbetets gång lades verksamheten på Island i stort sett ner. Det gjorde att stödet därifrån minskade och det tog längre tid än planerat att lösa tekniska problem.

MOTIVERANDE OCH LÄRORIKT. Enligt den isländska metoden är det viktigt att kursen byggs på en historia som engagerar och motiverar att fortsätta studera. Den första kursen är baserad på den motsvarande isländska kursen, men den andra kursen har ett helt eget manus. En kurs byggs upp av kapitel som består av ett antal lektioner. Lektionen inleds oftast med en video, där dialogen också finns utskrivet. Därefter följer olika slags övningsuppgifter.

– Innehållet ska bidra till integrationen i det finländska samhället. Därför behandlas saker som är viktiga för att klara sig här. I den första kursen är det praktiska situationer som en nyinflyttad står inför: prata med grannarna, vara ny kollega på jobbet, gå på lunch. I den andra kursen är det kulturella frågor som tas upp, till exempel allemansrätten, historiska händelser, skärgården och studiestödet.

I den tredje kursen, som nu är under arbete, har man också tagit med det finska Finland.

– Det handlar om sport såsom ishockey, vardagsmotion, vad man kan

Exempel på Finland Swedish Onlines språkkurs.

Den digitala inlärningsmiljön möjliggör språkstudier oavsett var man befinner sig. Universitetslektor Therese Lindström Tiedemann och samordnare Daniela Piipponen arbetar i höst med den tredje kursen i finlandssvenska inom projektet Finland Swedish Online.

göra på vintern, hur man pratar om saker i vardagen, musik, litteratur och det politiska systemet i Finland. Målet med den tredje kursen är att du efteråt ska klara av att läsa en dagstidning, berättar Therese.

FLEXIBEL ANVÄNDNING. Som bäst pågår den tekniska flytten från den isländska servern till Helsingfors universitet. Trots att man inte ännu aktivt marknadsfört FSO utöver seminariet i samband med lanseringen av den första kursen har FSO-kurserna ungefär 500 registrerade användare.

– Målgruppen är faktiskt ganska öppen. Kurserna riktar sig inte enbart till personer som flyttar till Finland, utan kan byggas in i vilken som helst svenskundervisning eller användas av finskspråkiga som vill förbättra sin svenska. Många tycker ju det är roligt att lära sig språk, men vill inte sitta i ett klassrum.

Therese nämner att det finns lärare

som utnyttjar valda delar av kurserna i sin undervisning. Det har kommit önskemål om ännu mera hörförståelser.

– Vi har valt att låta personer med olika språkbakgrund spela på filmerna, så det är vardagsspråk med olika uttal som hörs. Finlandssvenska dialekter, sverigesvenska, svenska med finsk eller annan brytning – inte enbart standard-språket. Budskapet är att det går bra att kommunicera på svenska även om man inte talar det som sitt modersmål.

Tekniskt fungerar kurserna lika bra på smarttelefonen som på datorn eller pekplattan – man kan studera var och när man vill.

– Vi har också funderat på att i framtiden utveckla kurserna så att det finns möjlighet att ställa frågor till en lärare. Eller via chat ha kontakt med andra studerande på samma nivå, vilket ger respons och hjälp på kamratnivå.

På Island pågår forskning kring on-line-inläring, till exempel när eleven ger upp en kurs, vilka övningar som känns

jobbiga och vad som motiverar och sporrar.

– Internationellt jobbas det mycket med frågor kring språkinläringen. Ur forskningssynvinkel vore det intressant, naturligtvis med de registrerade användarnas samtycke, att i framtiden utnyttja FSO till att forska i de här frågorna, funderar Therese. ■

Med hjälp av Vännerna

FINLAND SWEDISH ONLINE

Beviljat ändamål: Webbkurser i finlandssvenska för invandrare och andra intresserade

Beviljat belopp: 72.000 euro

Tidsperiod: 2015–2019

Förväntat resultat: Att erbjuda kostnadsfria digitala språkkurser i finlandssvenska som samtidigt fungerar som en introduktion till den finländska kulturen och samhället.

Operation Kalle Anka Allt börjar med läskunnighet

Text Christine Skogman

SFV är med i Finlands Näringsliv EK:s kampanj Operation Anka, där alla svenskspråkiga barn i Finland som fyller 10 år under 2019 får en månads Kalle Anka-tidningar i gåva. Syftet är att stöda utvecklingen av ungdomars läskunnighet.

SFV stöder eller genomför flera satsningar på läsning och läskunnighet i höst, eftersom vi vet att en god och mångsidig läskunnighet är av central betydelse för allt lärande, säger SFV:s kanslichef Johan Aura.

PISA-undersökningarna visar att en oroväckande stor grupp ungdomar har svaga kunskaper när det gäller läskunnighet och matematik, och skillnaderna i kunskapsnivån är stor bland finländska 15-åringar. Framför allt pojknarnas läsfärdighet har försämrats. Var tionde elev som går ut ur den grundläggande utbildningen har inte tillräckliga läsfärdigheter för att klara av fortsatta studier.

Det effektivaste sättet att bidra till förebyggandet av marginalisering är att se till att alla ungdomar kan läsa, skriva och räkna obehindrat när de går ut grundskolan.

Tidningen *Kalle Anka* är känd för sitt tankeväckande språkbruk och har redan i många år väckt läslust bland barn. Om

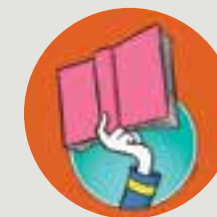
det känns svårt att läsa, eller om det helt enkelt inte lockar, kan det vara enklare att greppa berättelser genom *Kalle Anka* än genom att ta sig an en bok.

Målet med kampanjen är att sporra barn till läsning och att väcka diskussion kring betydelsen av läskunnighet och familjens attityder till läsning.

– Det är viktigt att attityderna till läsning i hemmet bidrar till att läskunnigheten utvecklas och upprätthålls. Föräldrarna är läsande exempel och deras attityder till läsandet kan vara avgörande, säger Johan.

Att det just är 10-åringarna som är mottagarna av *Kalle Anka*-tidningarna beror på att de är i en avgörande ålder. Nästan alla tredjeklassare läser redan flytande, och från den punkten framåt spelar det stor roll hur aktivt man erbjuder barnet läsning och om attityderna hemma uppmuntrar till läsning.

Den första *Kalle Anka*-tidningen landade i postlådan kring den 3 oktober. Totalt fyra nummer av *Kalle Anka*-tidningen sänds ut under oktober månad. ■

Operation Anka

• Alla svenskspråkiga barn i Finland som fyller 10 år under 2019, får en månads *Kalle Anka*-tidningar i gåva under oktober 2019.

• Kampanjens finskspråkiga del Operaatio Anka, inleddes i januari 2019 och då skickades *Aku Anka* under fyra veckors tid till finskspråkiga hushåll.

• Syftet med kampanjen är att väcka debatt om läskunnighet, betydelsen av den med tanke på vidare studier och livskompetensen, samt familjernas attityder till läsning.

• I EK:s svenskspråkiga kampanj deltar Aktia, Svenska kulturfonden, Svenska folkskolans vänner, Konstsamfundet och Stockmann

• Fru Jenni Haukio är beskyddare för kampanjen

Med hjälp av Vännerna

OPERATION KALLE ANKA

Beviljat ändamål: Läskunnighetskampanj, *Kalle Anka* för en månad till alla svenskspråkiga barn födda år 2009

Beviljat belopp: 10.000 euro

Tidsperiod: Oktober 2019

Förväntat resultat: Att stärka och öka intresset för läsning bland ungdomar.

Text Camilla Lindberg ~ Foto Magnus Lindberg

PLAST I HAVET

väcker känslor

Miljöboven plast har spelat huvudrollen i sommarens vetenskapliga turnéutställning vid Skärgårdscentrum Korpoström. – Utställningen anlände i en container på gården, berättar utställningskoordinatören Christoffer Boström.

Varje år produceras det ungefär 5 miljarder plastpåsar på vårt jordklot och de flesta av dem används endast en gång.

Varje gång en fleecetröja tvättas, avges ungefär 1900 plastfibrer och största delen når förr eller senare vattenmiljön, där den tillsammans med allt annat plastavfall ger upphov till jättelika plastöar som ansamlas genom de globala havsströmmarna.

Det här är endast några exempel på hur plasten breder ut sig över vårt jordklot. Ännu för några år sedan var medvetenheten om plastkatastrofen rätt liten hos den vanliga medborgaren. I dag ser det annorlunda ut.

HÖGAKTUELLTEMA. Christoffer Boström är biträdande professor vid Åbo Akademi i marinbiologi och initiativtagare till den vetenskapliga turnéutställningen *Out To Sea – The Plastic Garbage Project* (i Finland går den under namnet *Plast i havet*).

Under tiden maj till september har den internationella turnéutställningen visats med stor framgång på Skärgårdscentrum i Korpoström där också Åbo Akademi (miljö- och marinbiologi) hyr olika utrymmen.

– För två år sedan kom jag av en slump i kontakt med den här tematiken och då var det ännu inte så många som talade om den. Två år senare så talar alla om plast, säger han.

Utställningen har haft som målsättning att berätta om den stora katastrof som plasten lett till i våra världshav. I utställningens mittpunkt finns till exempel en installation av marint avfall från olika världshav som står som symbol för ekokatastrofen.

Hela utställningen synliggör bakgrunden till problemet och de allvarliga effekterna som plasten har på haven, djuren och människan. Det konkreta anslaget har gjort att besökare verkligen berörts på djupet, berättar skärgårdscentrets kommunikatör Anna Franzén.

– Den har varit en riktig ögonöppnare för stora och små. Man kan inte se på de här sakerna utan att skakas om.

NYTT KONCEPT. Under sommaren har Konstnärnsresidenset AARK i Korpoström varit med och kompletterat

utställningen med installationer som bottenar i plastproblematiken. Också Hantverksstaden som verkar i samma utrymmen som skärgårdscentret har medverkat med en egen liten utställningsdel som synliggjort vardagen före plastens ankomst.

– Korpoström har aldrig tidigare haft en stor naturvetenskaplig utställning och därför ville jag tillsammans med Skärgårdscentrets programutskott ta initiativ till en sådan, säger Christoffer Boström.

Han var mycket medveten om att det krävs enorma resurser att skapa och bygga vetenskapliga utställningar om man väljer att göra dem från grunden.

– Den här kom i en container på gården och det har frigjort resurser till att jobba med andra viktiga saker i anslutning till tematiken. ■

Skärgårdscentrum Korpoström

- Ett besökscentrum för vetenskap, natur, konst och kultur. Man jobbar tvärvetenskapligt för att skapa utställningar och evenemang med intressanta infallsvinklar på skärgårdsspecifika frågor och fenomen.

- Huset fungerar även som station för marinbiologisk forskning (ÅA) samt som bas för Skärgårdshavets Nationalpark.

- I Knattelabbet förmedlas ett pedagogiskt innehåll också för unga besökare.

Om utställningen Plast i Havet

- Den internationella turnéutställningen *Out To Sea – The Plastic Garbage Project* visades sommaren 2019 på Skärgårdscentret Korpoström.

- Utställningen med tillhörande aktiviteter är ett stort samarbetsprojekt som också inkluderat Åbo Akademi och Skärgårdshavets Biosfärområde. Naturskolorna i Åboland (Natur och Miljö) har också involverats på olika sätt.

Sommarens utställning väckte känslor. Den var visuellt genomtänkt men samtidigt motbjudande.

Miljöboven plast har verkligen engagerat en ung målgrupp.

Plast engagerar småknattar och företagare

I Houtskär har invånarna samlats för att sy fräscha tygkassar. Under hösten inleder Åbo Akademi och trakens lågstadieskolor ett nytt samarbete kring marinbiologi och plast. – Om vi blickar tillbaka på den här sommaren efter tjugo år så kan vi kanske säga: Då hände något, säger verksamhetsledaren Micaela Jansson.

Text Camilla Lindberg ~ Foto Magnus Lindberg

Utställningskoordinatören **Christoffer Boström** var tidigt i kontakt med personer vid Museum für Gestaltung i Zürich, som ansvarar för turnéutställningen *Plast i havet*. Där betonade man att själva utställningen egentligen är en bisak.

– Den största nyttan är den snöbollseffekt som uppstår i lokalsamhället, säger Boström.

Så har också skett. Under maj till september har utställningen visats med stor framgång för allmänheten vid Skärgårdscentrum Korpoström. I samarbete med Naturskolan (Natur och miljö) har man också utvecklat ett uppföljande utbildningspaket kring marinbiologi där plasten står i centrum. Redan under den här hösten kommer materialet att finnas tillgängligt på begäran för aktiva lågstadielärare i Svenskfinland.

– Det är mycket roligt att Åbo Akademi starka forskningsprofil inom marinbiologi kommer att synas också i skolorna. Det här är någonting helt nytt och ett bra exempel på en god form av popularisering och samtidigt rekrytering på lång sikt, säger Christoffer Boström som också är biträdande professor i marinbiologi vid universitetet.

Han betonar att Åbo Akademi inte bedriver forskning som berör mikroplaster, utan fokus ligger på grundforskning inom ekologi och marinbiologi.

– Men via utställningen så har också den grundforskning som vi hållit på med redan i 50 år fått synlighet. Den har varit ett viktigt skyltfönster för vår forskning och vetenskap som gett mersmak.

ATTITYDARBETE BLAND UNGA. Vid Skärgårdscentrum Korpoström finns en populär verksamhetsform som kallas Knattelabbet. I år valde man att inkludera barnen extra mycket i samband med sommarens utställning och i sam-

arbete med Naturskolan. Som exempel har man erbjudit färdiga programpaket för skolklasser, men också till enskilda familjer. Det har handlat om guidade turer där man på ett pedagogiskt och konkret sätt gjort utställningen tillgänglig också för familjens yngsta. Verkningarna av det målmedvetna attitydarbetet syns kanske först senare.

– Det har varit helt suveränt och vi har fått fantastisk feedback. Vissa barn har kommit tillbaka mellan 5-6 gånger för att se utställningen. Det är ovanligt, säger verksamhetsledaren **Micaela Jansson**.

AKTIVITET I BYARNA. När man talar med människor som kommit i kontakt med utställningen eller ansvarat för den, så kommer det fram många fina exempel på konkreta satsningar i närmiljön som kan ses som en direkt följd av att man blivit extra medveten om plastens inverkan på miljön via utställningen.

Sydvästa Finlands avfallsservice tar till exempel numera emot plastavfall för återvinning. Det är en servicetyp som inte funnits tidigare i Korpo. I en affär har man försökt uppmärksamma kunderna på att de kan hämta tillbaka sina gamla plastkassar för återanvändning.

Ett annat initiativ går ut på att man placerat ut stora trädlådor vid ingången till några butiker i skärgården där man kan lägga tygkassar och liknande hållbara kassar som man inte själv behöver. Därifrån kan man fritt låna en kasse hem om man inte vill köpa en plastkasse. Just det här initiativet kom via samarbetet *Plastfri Skärgård* som startades av Skärgårdshavets biosfärområde i samarbete med områdets föreningar och skolor, berättar **Anna Franzén**.

SYMASKINERNA I GÅNG. I Houtskär har man kunnat se ett lite annorlunda medborgarinitiativ där invånarna samlats för att sy tygkassar. Liknande projekt är på gång i regionens skolor.

Knattelabbet i Korpoström tar emot både skolklasser och enskilda besökare.

Skärgårdscentrum Korpoström samarbetar med många olika aktörer i närsamhället.

– Det här året blev en vändpunkt för mig, säger Houtskärsbon **Kristiina Raunio** som tog initiativet till sysamlingarna.

Hon medger att det inledningsvis inte var någon rusning på fredagarna då man samlades i biblioteket för att sy handelskassar i tyg som köpts från närbelägna loppmarknader. Men hon valde ändå att fortsätta. Förstärkning i leden blev det då en engagerad daghemsföreståndare kom till biblioteket med ortens daghemsbarn. Hon uppskattar att man kanske ändå lyckats samla sammanlagt cirka trettio personer under projektets gång. Verksamheten är tänkt att fortsätta under hösten.

– Samarbete, samarbete. Då blir verksamheterna större.

Det säger alla som på något sätt involverats direkt eller indirekt för att skapa en ny levnadskultur i byarna där plastens användning minimeras eller helst slopas.

Att det är ett stort attitydarbete som gjorts den här sommaren via verksamheten vid Skärgårdscentrum Korpoström och alla deras olika samarbetspartner, kan till exempel företagaren **Terhi Pilke** intyga. Hon driver butiken *Amalias* hem i Korpo.

– Jag har hört många kunder berätta om utställningen och vilket obehag den väckt. Under de senaste åren har jag själv blivit alltmer uppmärksam på vilket material kläderna jag säljer innehåller, säger hon.

SOMMAREN DET HÄNDE. – Utställningen kan beskrivas som både deprimerande och imponerande, intygar **Christoffer Boström**.

Verksamhetsledaren **Micaela Jansson** har börjat fundera mycket mera på de kemikalier hon själv använder. Plast har helt enkelt blivit ett allmänt samtalsämne i hennes närmiljö. Hon har svårt att säga om det här är enbart utställningens förtjänst, eller om det är den allmänna mediedebatten som är orsaken. Men förändringen är märkbar och tydlig i det lilla skärgårdssamhället.

– Utställningen och kampanjerna i övriga samhället har stött varandra. Om vi blickar tillbaka på den här sommaren efter 20 år så är det mycket möjligt att vi kan säga: Då hände något. ■

Med hjälp av Vännerna

SKÄRGÅRDCENTRUM KORPOSTRÖM

Beviljat ändamål: Plast i Havet

Beviljat belopp: 12.000 euro

Tidsperiod: 2019

Förväntat resultat: Ett renare skärgårdshav. Ökad miljömedvetenhet i skolor och bland allmänheten.

Arbetsglädjen

finns i mötet med andra människor

Jag får min arbetsglädje i mötet med andra människor, med att koppla ihop idéer och människor i ett helikopterperspektiv, säger Susanne Ahlroth som i våras belönades med SFV:s Hagforsmedalj, som ”erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland”.

Text Benita Ahlnäs ~ Foto Rabbe Sandelin

Det var i mars Susanne fick en e-post från SFV om att hon kommer att belönas med Hagforsmedaljen för sina insatser. Det var en glad överraskning som hon inte fick yppa innan SFV:s utdelningsfest den 10 april på G18 i Helsingfors.

ARBETE FÖR DEN SVENSKSPRÅKIGA KULTUREN. – Det som speciellt glädde mig var att biblioteken uppmärksammas. Hela min yrkeskarriär har jag arbetat för den svenskspråkiga kulturen. För sju år sedan, 2012, tillträdde jag som överinspektör för biblioteksväsendet vid Regionförvaltningsverket. Innan det hade jag i 17 år arbetat som förman vid Richardsgatans bibliotek med ansvar för den svenskspråkiga barnbiblioteksverksamheten i Helsingfors.

Före det långa arbetspasset på Richardsgatan hade Ahlroth jobbat som bibliotekarie i Borgå landskommun, Vichtis och Kyrkslätt. Hon ser sin långa yrkeserfarenhet från allmänna bibliotek som en nödvändig förutsättning för hennes nuvarande arbete som överinspektör.

I BOKHIMLEN. För intervjun har vi slagit oss ned i Bokhimlen i tredje våningen på biblioteket Ode i Helsingfors – med den hänförande utsikten över Riksdagshuset och Nationalmuseet. Susanne berättar om sitt biblioteksengagemang med smittande entusiasm. Det nya biblioteket i centrum av Helsingfors tyckte hon att var den självklara platsen för en intervju.

Medan Susanne ännu arbetade vid Helsingfors stadsbibliotek hade hon möjlighet att delta i diskussioner om

konceptet för ett nytt centrumbibliotek. Dåvarande biblioteksdirektören **Maija Berndtson** hade många visioner för sitt skötebarn.

– Tanken var att Ode skulle bli både ett litteraturens hus och en mångsidig stadsupplevelse, och att biblioteket skulle vara öppet alla dagar i veckan från tidig morgon till sena kvällen. Ett bibliotek där man utöver att låna böcker och läsa tidningar också kan äta lunch, arbeta, hänga omkring, gå på bio, studera, hålla möten, arrangera evenemang, skapa musik, träffa vänner och bekanta, sy på bibliotekets symaskiner, leka med barn, spela olika spel, eller avnjuta ett glas vin på terrassen.

Kort sagt är Ode representant för den nya tidens bibliotek. Själva byggnaden har dessutom beskrivits som ett mästerprov på finländskt byggande och finländsk arkitektur.

”

Det som speciellt glädde mig var att biblioteken uppmärksammas.

BÅDA SPRÅKGRUPPERNAS BEHOV TILGODOSEDDA. Susanne minns ännu den hisnande upplevelsen när hon besökte biblioteket i november 2018. Det uppfyllde alla lagens föreskrifter och mycket därtill. Speciellt gläder det henne att bibliotekslagens tionde paragraf nu tillämpas fullt ut: båda språkgruppernas behov skall beaktas ”på lika grunder”. Bland användarna pågick som

bekant en kamp för att biblioteket även skulle få ett svenskt namn.

VAD GÖR EN BIBLIOTEKSINSPEKTÖR? Med detta kommer vi in på Susannes arbetsuppgifter som överinspektör för bildningsväsendet. Hon räknar upp en lång uppgiftsbeskrivning, som börjar med att följa upp och främja tillgång och kvalitet på svenskspråkiga bibliotekstjänster i hela landet och att utvärdera biblioteksverksamheten i de svensk- och tvåspråkiga kommunerna.

– Andra viktiga uppgifter är att delta i finansieringsprocessen för statsunderstöd till bibliotekens utvecklings- och försöksprojekt i svensk- och tvåspråkiga kommuner, att ge information och rådgivning åt hela det svenskspråkiga biblioteksområdet, att arrangera fortbildning på svenska för biblioteks- och undervisningspersonal i hela landet, och att följa upp och främja svenskspråkig utbildning för biblioteks- och informationstjänster.

I tillägg till allt detta förutsätts överinspektören även bistå ministeriet vid utvecklandet av biblioteksverksamheten i hela landet, och ge råd i frågor som rör nordisk bibliotekspolitik och verksamhet samt att initiera och främja samarbete mellan bibliotek och skola.

HÖG STATUS. Under sitt första år som överinspektör besökte Susanne alla de 33 biblioteken som hörde till hennes verksamhetsområde. Hon konstaterar med glädje att biblioteken åtnjuter en hög status i vårt land och att biblioteken används i likaså hög utsträckning av alla befolkningsgrupper. Gratisprincipen har stor betydelse.

– Finland är ett föregångsland inom biblioteksväsendet. Kommunerna har med hjälp av statsunderstöd satsat mycket på biblioteken och biblioteksbyggnaderna. Som bibliotekarie på de allmänna biblioteken hörde jag till initiativtagarna för ett ökat samarbete mellan biblioteken och skolorna. Jag är glad över att den idén har vind i seglen.

Susanne Ahlroth minns sina företredare, biblioteksinspektörerna **Barbro Boldt** och **Siv Petrell**. Knappast kunde hon tänka sig när hon hade sin första tjänst vid Borgå landskommun att hon en dag skulle axla deras roll.

NORDISKT SAMARBETE. – Det nordiska samarbetet är viktigt, fortsätter Susanne, som i egenskap av den enda svensk-språkiga inspektören ibland får rollen som ”tolk” vid nordiska sammankomster.

– Samtidigt vill jag understryka det goda samarbetet med mina kolleger i Finland.

MER ÖPPET. ”Mer öppet” är ett nytt begrepp på biblioteken. Det handlar om att kunderna skall kunna besöka biblioteket även utöver de officiella öppettiderna. Man loggar in sig med bibliotekskortet och pinkoden, och kan därefter fritt använda sig av bibliotekens utbud.

– Viktigt att säga att ”Mer öppet” inte är en inbesparingsåtgärd utan en tilläggstjänst. Erfarenheterna har varit goda, konstaterar Susanne.

FLÖJTSPEL OCH TRÄDGÅRD. Fritidsintressen? Finns det något annat än arbete för en hårt upptagen överinspektör?

– Det handlar om att prioritera och att värna om det privata livet, svarar Susanne Ahlroth.

– Jag kopplar av i Brunakärrs koloniträdgård, där jag sedan flera år tillbaka har en stuga med trädgårdstäppa där jag odlar blommor och grönsaker.

Här, i min privata sfär, får jag den avkoppling som är så viktig. Det handlar om att ladda batterierna. Jag ger mig också tid för motionerande och eget musicerande på flöjt. Läsning hör ju också till mina fritidsintressen. ■

Susanne Ahlroth

- Överinspektör för bildningsväsendet i Helsingfors
- Född i Hangö
- Student från Hangö gymnasium
- FM från Åbo Akademi
- Gift
- Två vuxna söner
- Belönad med Hagforsmedaljen på SFV:s vår- och utdelningsfest
- Fritidsintressen: Litteratur, eget musicerande på flöjt, kolonistugan i Brunakärr

Framtidens härliga yrken

När min lillebror var ungefär fem år gammal, insåg han att det började vara dags att tänka på det kommande yrkesvalet. Han rådgjorde med släktingar som arbetade med diverse saker, men kammade noll. Alla slog ut med handen och avrådde honom från att bli till exempel lärare, ingenjör, försäljare, sjöman och andra ännu idag fullt gångbara yrken.

Han lät sig inte nedslås, utan konstaterade krasst, ”att då får jag väl bli chef då”. Det blev han också med tiden. I efterhand kan man konstatera att de flesta i lillebrors närmiljö tycktes arbeta med yrken som de själva inte trivdes särskilt väl med, och som de heller inte tyckte att var värda att satsa på i framtiden.

Ännu på sjuttioalet var yrkesalternativen inte så många. Att till exempel tala om att bli coach eller PT (personlig tränare) i ett jordbruksland som ännu höll på att återhämta sig från kriget hade varit skrattretande.

Inför skolstarten i år har man kunnat läsa många artiklar i både Sverige och Finland, som handlar om alla hisnande och härliga yrken som framtiden kommer att föra med sig.

Utgående från en artikel i kundtidningen Samarbete, kan man till exempel ana sig till att framtidens skogsinspektörer kommer att kunna sitta skönt tillbakalutade i en soffa, medan drönare gör jobbet där ute. Om drönarna också faller träd, framgår inte av artikeln, men förstås är det mesta möjligt med dagens teknik.

Den intressanta artikelserien handlar främst om unga människor, men den kunde lika gärna handla om morgondagens hundraåringar, eftersom framtidsanalytiker helt seriöst tror att de kommer att finnas på framtidens arbetsplatser.

Etikutvecklare, klimatrevisor, robotpersonlighetdesigner, molnvakt är bara några exempel på framtidens yrken. Men när man plöjer igenom de finländska universitetens, yrkesutbildningarnas och även folkhögskolornas alternativ, så kan man konstatera att utbudet som helhet ändå är förvånansvärt traditionellt.

Visst finns det idag långt fler alternativ att välja mellan än vad lillebror hade att tillgå på sjuttioalet, men utbudet speglar inte på långt när den framtid som snart förutspås vara här.

I en intervju för Österbottens tidning, säger arbetslivsprofessorn Lauri Järvillehto från Aalto-universitetet, att utbildningssystemet och arbetslivet i dagens Finland inte alls är anpassat för den enorma förändring som är på gång.

De största förändringarna syns på den privata och kommersiella marknaden där man tröttnat på långsamheten hos de traditionella utbildarna och skridit till åtgärder.

Som exempel kan nämnas spelbolaget Supercell som nyligen grundat en kodningsskola för unga i Helsingfors enligt en modell som utvecklats vid École 42 i Paris. Google är också på gång med olika nydanande utbildningsformer.

Man frestas att ställa sig frågan om den statsfinansierade utbildningen som vi hittills skattat så högt i Finland hamnat lite på efterkälken. ■

Camilla Lindberg

CAMILLA LINDBERG ÄR LÄRARE, JOURNALIST OCH HAR ÄVEN SKRIVIT FLERA PLATSBIOGRAFIER.

”

Etikutvecklare, klimatrevisor, robotpersonlighetdesigner, molnvakt är bara några exempel på framtidens yrken.

Otto Donner

vann Solveig von Schoultz-tävlingen

– Det är spännande och otroligt uppmuntrande att veta att någon annan också tycker det jag skrivit är intressant, säger förstapristagaren Otto Donner. Cecilia Langels från Vasa tilldelades andra pris, och tredje pris gick till Marika Aminoff-Sundell från Esbo. Totalt 71 bidrag inkom till årets tävling som gällde noveller.

Text Christine Skogman

Eva Höglund och Christa Nordlund-Hiltunen, båda från Åbo, fick ta emot var sitt hedersomnämning under prisutdelningen 3.9 i Helsingfors.

– Vi fick ta del av en variationsrik mängd tävlingsbidrag. Det som sticker ut i år är viljan att perspektivera, att gå in i en specifik karaktärs blick på världen. I de mest komplexa och berörande bidragen glöder det av perspektiv som skär mot varandra, skapar dissonanser och motstånd i texten, säger juryns ordförande, litteraturvetaren Mia Österlund.

Vinnaren Otto Donner har skrivit till och från under de senaste tio åren. Han kom trea i Arvid Mörne-tävlingen 2013, och läser mycket. Till favoriterna hör novellisterna Lydia Davis och George Saunders samt Margaret Atwood.

– Det känns som om det är dags att börja jobba lite mera aktivt med det och kanske få någonting publicerat, säger han om sitt framtida skrivande.

JURYNS PRISMOTIVERINGAR.

Första pris, 5 000 euro, tilldelas Otto Donner, Helsingfors, för novellen *Kattögon*, en kuslig skildring av konfrontationen mellan en tioåring, som är ensam hemma, och familjens katt. Ett konsekvent drivet barnperspektiv och en utmejslad undertext fångar sinnligheten i att bryta mot regler – som att klippa sönder mammas broderi – och översköljas av skam.

Andra pris, 3 000 euro, tilldelas Cecilia Langels från Vasa för en drömsk och oborstad novell om erotik och åldrande, vänskap och utlevelse på andra sidan de glassiga och tillrättalagda farleder

Cecilia Langels, Marika Aminoff-Sundell, Eva Höglund, Christa Nordlund-Hiltunen

som mainstreamsamhället erbjuder. Novellen *Natten* tillåter sina karaktärer att vara både råa och problematiska, roliga, druckna och ömsinta.

Tredje pris, 2 000 euro, går till Marika Aminoff-Sundell, Esbo, för novellen *The Golden Child*, en text som på ett märgfullt sätt blottar de känslomässiga sprickor som ofta finns på gränsen mellan barndom och vuxenliv. Vi vet kanske inte alltid vart vi är på väg, men vi vet hur vi ska ta oss dit.

Hedersomnämning får Eva Höglund, Åbo, för berättelsen *Number One*, som är en finstämd skildring av det känsliga barnets desperata försök att fly från utsatthet och förtryck. Dofter, stulna

penaler och rubinringar kan då bli element i en verklighet som åtminstone känns uthärdlig.

Ett hedersomnämning går till Christa Nordlund-Hiltunen, Åbo för novellen *En kyss ifrån*. Berättarperspektivet kastar ett fint sidoljus över sina karaktärer i denna lågmält intensiva skildring av vänskap och förlorad kärlek. Det osagda och frånvarande får lika mycket plats som det explicita och uppenbart smärtsamma.

TÄVLINGSJURYN BESTOD AV litteraturvetaren Mia Österlund (ordförande), författaren Peter Sandström och litteraturvetaren Tatjana Brandt. ■

SFV:s skönlitterära tävlingar

- Syftet med tävlingarna är att främja intresset för att skriva skönlitteratur.
- Det finns två tävlingar: Arvid Mörne-tävlingen (för under 30-åringar) som instiftades 1986, och Solveig von Schoultz-tävlingen (för de som fyllt 30) som instiftades 2004.
- Vartannat år gäller tävlingarna dikter, vartannat år noveller.
- Båda tävlingarna har samma prissummor: I pris 5000 euro, II pris 3000 euro och III pris 2000 euro.
- Förstapristagarna erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige, och därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar delta i ett skrivarseminarium.
- I samband med prisutdelningen ger SFV ut en bok med vinnarbidragen. Beställ den kostnadsfritt: redaktion@sfv.fi.

Christina Gestrin

är årets Fredrika

Christina Gestrin jobbade för miljöfrågor långt innan flygskammen, klimatångesten och den globala uppvärmningen fyllde våra flöden. I september fick hon Fredrika Runeberg-stipendiet på 10 000 euro för sitt långa och outtröttliga engagemang för miljön.

Christina Gestrins arbete för miljön började redan på 1990-talet på miljöministeriet och i forststyrelsen. Under 15 år i riksdagen var Gestrin bland annat medlem i miljöutskottet.

– Samhällsmoderlighet är ett mångtydigt begrepp. När Fredrika Runeberg-stipendiet instiftades ville man uppmärksamma svenskspråkiga kvinnor som i Fredrika Runebergs anda stärker samhällsutvecklingen. Christina Gestrins arbete och drivkraft är ett utmärkt exempel på samhällsmoderlighet i vår tid. Precis som Fredrika är också Christina Gestrin en föregångare i både samvets- och samhällsfrågor, säger stipendiekommitténs ordförande Ann-Luise Bertell.

Gestrin har lång erfarenhet som beslutsfattare och påverkare – lokalt, nationellt och i nordiska sammanhang. Stipendiekommittén lyfter fram att hennes arbete visar att litet och stort hör ihop. I miljöfrågor har vi alla en roll och ett ansvar - varje enskild människa, hela samhället och varje nation.

– Jag är glad att Östersjöns miljö, klimatet och en hållbar livsstil idag upplevs som de viktigaste frågorna i samhället. Så har det inte alltid varit, säger Christina Gestrin.

FREDRIKA RUNEBERG-STIPENDIET. Inom Svenska kulturfonden finns Fredrika Runebergs stipendiefond. Fondens syfte är att bevara minnet av Fredrika Runebergs gärning och stimulera till den samhällsmoderlighet som var utmärkande för henne.

Samtiden kände Fredrika Runeberg främst som nationalskalden Johan Ludvig Runebergs hustru och som gästfri värdinna. Hon drev ett stort hushåll med tjänstefolk, födde åtta barn och hörde till de mest bildade kvinnorna på sin tid; Fredrika var författare och en av landets första kvinnliga tidningsredaktörer. I sina skrifter tog hon ställning för ogifta kvinnors rättigheter och kvinnors rätt till skolgång, utbildning och arbete.

Fredrika Runeberg-stipendiet utdelas varje år på Fredrikas födelsedag den 2 september till förtjänta personer som arbetar i hennes anda. Stipendiet kan inte sökas, utan mottagaren utses av en stipendiekommitté. I kommittén finns representanter för Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kulturfonden, Svenska kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner.

Fredrika Runebergs stipendiefond grundades 1986 på initiativ av fil.dr. Karin Allardt-Ekelund. ■

Christina Gestrin

- Riksdagsledamot 2000–2015 (SFP)
- Ordförande för Folktinget 2011–2015
- Medlem i Nordiska rådet 2007–2015, bland annat ordförande för miljö- och naturresursutskottet
- Ordförande för den parlamentariska Östersjökonferensen BSPC 2008–2011
- Utrikesministerns särskilda representant för Östersjö-samarbetet med fokus på miljön 2018–2019
- Styrelseordförande för PEFC Finland, Finlands Skogscertifiering r.f. 2018–
- Författare till rapporten Miljösamarbetet i Östersjöregionen - Ett exempel på fredlig dialog som Nordiska rådet publicerade år 2018

Vad Seneca sade

I bland gräver jag fram ett av de tänkvärda urklipp jag genom åren burit med mig i min plånbok. En för mig okänd författare säger sig avundas Boswell och hans vänner för att de hade tid att samtala:

”Samtalet, umgänget var en skön konst som numera är utdöd. Alla arbets- och tidsbesparande mojänger till trots hinner vi allt mindre och mindre, jäktar från det ena till det andra utan att någonsin ha möjlighet att fördjupas till det tillstånd i vilket tankar och goda samtal kan gro.”

I sommar har jag kunnat konstatera att dagens exklusiva telefonapparater faktiskt också kan användas för samtal, till och med av den art Boswell och hans vänner förde.

Olyckliga omständigheter har i år hindrat oss från att träffa vår goda vän och Öbygranne på vår terrass eller på hennes sommartrappa. Telefonen har därför fått tas till hjälp då vi diskuterat tillvarons märkvärdigheter, vilket vi haft för vana vidpass tre gånger i veckan.

Hon fyllde nyligen 101 år och hör till de människor med vilka man kan prata om precis vad som helst, Trumps bravader, likaväl som damfotboll, naturens under och Schjerfbeck-utställningar. Hon är litterärt bevandrad, följer med världens gång och minns och har synpunkter på vad hon inhämtar.

En mig närstående person har på grund av en olyckshändelse varit beroende av hemvården, vilket fört med sig att vi under de senaste månaderna haft besök av några tiotal vårdare. En dag råkade jag nämna hur dessa, i och för sig dugliga personer, emellanåt sinsemellan har olika syn på hur blyssyer av skilda slag bör skötas. Hur förhåller det sig med ett svårhanterligt sår, borde bandaget bytas dagligen eller mera sällan?

”Vänta litet”, sade min samtalspartner, ”jag vill minnas att Seneca hade någonting att säga om den saken, ge mig litet tid så kontrollerar jag hur han egentligen tänkte.”

Det behövdes inte mycket tid, två dagar senare anlände ett handskrivet brev där 101-åringen redogör för hur den romerske filosofen i ett längre brev till sin vän Lucilius tar ställning till den aktuella frågan gällande skötsel av sår:

”Att kunna hålla sig stilla och umgås med sig själv, det anser jag som det första beviset på att själen fått sin ro. Den som är överallt han är ingenstädes. Den, som tillbringar hela sitt liv på resor han får nog bekanta, men inga vänner. Sår läkes icke, som man hela tiden lägger förband på.”

Där gav en röst ur det förflutna ett svar på den saken. Således inte alltför ofta byta förband. Men utöver den visdomen kommer Seneca med synpunkter på en del andra spörsmål, lika aktuella i dag som för 2000 år sedan:

”Fattig är icke den, som äger litet, utan den som hyser begär efter mer.

Du frågar vilket mått rikedom har. Jag svarar: Det är rikedom så snart man äger allt som är nödvändigt och finner det tillfylles.”

Något för envar av oss att fundera över, liksom också för dem som i dag länkar världens öden.

Den romerske kejsaren Nero, hade under en tidig period av sitt liv Seneca som lärare. Han kunde, om han varit mottaglig (vilket härskare dessvärre inte alltid är) ha fått sig en och annan tankställare. Detta inte bara när det gäller omläggning av förband.

”Vad han var klok, den romerske filosofen”, avslutar vår åldrande vän sitt brev. ■

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

*Fattig är icke den,
som äger litet,
utan den som hyser
begär efter mer.*

SFV:s arkiv

flyttar till Svenska centralarkivet – blir sökbart på Finna.fi

SFV:s arkiv flyttar nu till Svenska centralarkivet, vilket leder till stora förbättringar. Förutom att materialet hädanefter uppbevaras i bättre utrymmen, blir det värdefulla materialet sökbart på nätet.

Text & Foto Rabbe Sandelin

SFV har ända sedan starten år 1882 själv arkiverat sina handlingar. Eftersom egentlig arkivpersonal inte funnits, har arkiveringen varit sporadisk och inte alltid speciellt systematisk – i stället har arkiveringen hängt på personalens egen aktivitet, medan större arkiverings- och sorteringsprojekt uppenbarligen startats till exempel inför skrivandet av SFV:s 100-årshistorik som kom ut 1982.

När man i tillägg ser på hur materialet fysiskt uppbevarats, har det en längre tid funnits ganska mycket att önska. Största delen av SFV:s historiska material har förvarats i källaren i samma fastighet där SFV:s kansli finns på Annegatan 12 i Helsingfors, och de utrymmena har egentligen aldrig uppfyllt de normala krav som ställs på ett adekvat arkiv. I tillägg har i samma utrymme burits in material till exempel från dödsbon som SFV mottagit som donationer, men som till sitt innehåll inte haft något alls att göra med SFV:s arkiv.

DET VÄRDEFULLA SFV-ARKIVET BLIR SÖKBART PÅ NÄTET. Denna höst sker en stor förbättring, i och med att Svenska centralarkivet med ett överlåtelseavtal tar över ansvaret för SFV:s arkiv. En stor genomgång och uppstädning har gjorts av Christina Snellman, som

Svenska centralarkivets arkivchef Lena Karhu har reserverat flera hyllmeter för SFV:s arkiv.

också katalogiserat och mappat det material som nu flyttar till Svenska centralarkivet. Speciellt historieforskarna kan gnugga händerna, berättar Svenska centralarkivets chef Lena Karhu.

– SFV:s arkiv är kulturhistoriskt mycket värdefullt. Genomgången har visat att det finns mångsidigt material för forskning kring föreningsverksamhet, skolor och utbildning, liksom kring lokalhistoria och personhistoria.

Ur arkivsynvinkel förbättras inte enbart de fysiska förutsättningarna – även sökbarheten tar ett stort kliv framåt.

– Vi tar över SFV:s arkiv vid en läglig tidpunkt. Svenska centralarkivet har precis tagit i bruk ett nytt system vi utvecklat tillsammans med riksarkivet och en rad privata arkiv. När vi nu för över den nya SFV-katalogen i detta system, kommer även SFV-materialet att dyka upp då man söker på webbplatsen www.finna.fi, som samlar en lång rad finska arkivs, biblioteks och museers samlingar.

Alldeles fritt fram blir det inte. Enligt överlåtelseavtalet mellan SFV och Centralarkivet finns det restriktioner på en del av materialet: för att till exempel studera nyare styrelseprotokoll krävs tillstånd av SFV:s kanslichef, liksom att forskarens identitet styrks och att forskningsändamålet uppges. Restriktionerna gäller även bidragsansökningar, där frågor gällande personlig integritet kan bli aktuella.

Christina Snellman har sorterat och mappat allt det arkivmaterial som uppbevarades i SFV:s källare på Annegatan 12 i Helsingfors.

– Material med restriktioner kommer inledningsvis inte att synas i Finna, men i framtiden kommer även detta material att synas i sökningarna, med beskrivningar av restriktionerna, och instruktioner för hur man kan ansöka om tillstånd för att se materialet.

Lena Karhu säger att man förstås även kan kontakta Centralarkivet direkt, om man är intresserad av SFV-materialet.

DIGITALT ARKIV INOM EN NÄRA FRAMTID. Förbättringarna stannar emellertid inte vid bättre tillgänglighet och sökbarhet. Nu kan SFV:s arkiv även förberedas på en digital arkivframtid. Lena Karhu berättar att undervisnings- och kulturministeriet glädjande länge gått i bräschen för en utveckling som gjort att även mindre, privata arkiv som Centralarkivet kan hänga med i den tekniska utvecklingen.

– Idag produceras allt mer digitalt material, och inom en nära framtid får Centralarkivet även möjlighet att ta

emot digitala handlingar, som sparas och säkras enligt öppna arkivstandarder för långtidsförvaring, så att man till exempel kan lita på att ingen påverkat materialet i efterhand.

METADATA FÖRBÄTTRAR SÖKNING- ARNA. De nya digitala arkivsystemet är utvecklat av IT-centret för vetenskap CSC, och är en del av projektet *Vårt digitala kulturarv* – som är ett samarbetsnätverk som Nationalbiblioteket koordinerar. Moderna arkivkataloger kommer att möjliggöra betydligt intressantare sökningar än förr. Och olika intressanta kopplingar kommer att öppna upp sig.

– Det här blir ett oerhört viktigt verktyg även för oss själva. När vi nu börjar mata in mycket mer data om data – så kallad metadata – för varje arkivobjekt betyder det att en handling, ett objekt kan vara taggat inte bara med aktörerna, utan även med andra standardiserade ämnesord, och till exempel med geografiska orter. ■

Arkivens, bibliotekens och museernas söktjänst

• www.finna.fi

Vårt digitala kulturarv

• www.digime.fi

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson
FÖRENINGSEXPERT

Föreningar och register

Denna höst förnyas principerna för registreringen av föreningar. För tillfället finns det ca 100 000 registrerade föreningar i Finland. En registrering innebär att föreningen kan ingå avtal, inneha fast egendom, driva handel, ta emot donationer, vara medlem i en annan förening med mera. Betydelsefullt är också att medlemmarna i en registrerad förening personligen inte svarar för föreningens förpliktelser. Närmare information om hur registreringen går till finns på Föreningsregistrets webbplats (prh.fi). När registreringen är klar har föreningen fått ett föreningsregisternummer.

Föreningarna måste i fortsättningen lämna in ändringsanmälan till Föreningsregistret om föreningens adress, namntecknare eller stadgar ändras. Och givetvis om föreningen upphör. Kom ihåg att en namnändring av föreningen alltid kräver stadgeändring. Föreningar som inte lämnar in några anmälningar avskrivs så småningom ur föreningsregistret. På tjänsten Föreningsnätet har föreningar kunnat kontrollera vilka anmälningar som gjorts och vilka uppgifter som finns om föreningen. Dessutom kan vem som helst köpa ett utdrag över föreningens namntecknare eller föreningens stadgar. En förening som tappat bort sina stadgar hittar alltid gällande stadgar här. Också föreningar som skrivits ur föreningsregistret finns arkiverade i en databas hos PRS.

NYA PRINCIPER. Föreningens ordförande kan lämna in ändringsanmälningar via Föreningsregistrets elektroniska tjänst

eller med pappersblanketter. Från och med den 18 september 2019 förnyas systemet. Föreningsregistret tar i bruk en ny elektronisk anmälnings tjänst och Föreningsnätet ersätts av en ny informationstjänst för föreningar. I samband med förnyelsen kommer alla föreningar att få ett FO-nummer. De föreningar som redan har ett FO-nummer behåller det. I fortsättningen är det meningen att endast FO-numret fungerar som registernummer för föreningar. FO står för Företags- och Organisationsdatasystemet (på finska ly-tunnus). Alla FO-nummer hittas på tjänsten ytj.fi.

Som de flesta andra önskar PRS/Föreningsregistret att kommunikationen med registret sker via nätet. Huvudregeln är att det är föreningens ordförande som ansvarar för anmälningen men det är också möjligt att ge en fullmakt åt ett ombud. Pappersblanketter är tillsvidare tillåtna men anmälan är då dyrare.

Notera att från och med den 18.9.2019 görs ändringsanmälningar på papper via den allmänna Y4-blanketten med vilken man på en gång kan lämna in anmälan till Patent- och registerstyrelsen (Föreningsregistret) handelsregistret och Skatteförvaltningen. Blanketten är ganska omfattande men man fyller i endast de punkter man själv behöver.

Information om förnyelsen och användningen om den nya tjänsten hittar man på Patent- och registerstyrelsens webbplats under "Föreningar". Också fods eller ytj-tjänsten skall ha information om förnyelsen. Föreningar som saknat FO-nummer hittar sitt nya nummer på tjänsten ytj.fi då den nya tjänsten öppnas.

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner rf:s syfte är att främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden.

MEMLEMMAR I
UNDERSTÖDSFÖRENINGEN FÖR SFV

7297_{st}

MEMLEMMAR I SFV

348_{st}

SFV:S FONDER

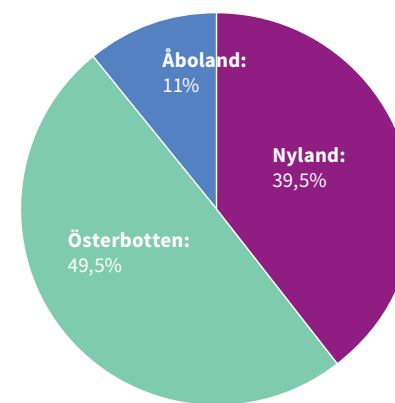
422_{st}

SAMARBETSKURSER MED SFV:S STUDIECENTRAL 2018:

Antal kurser: 829 st
Antal deltagare: 16148 deltagare
Antal timmar: 13 861 timmar.

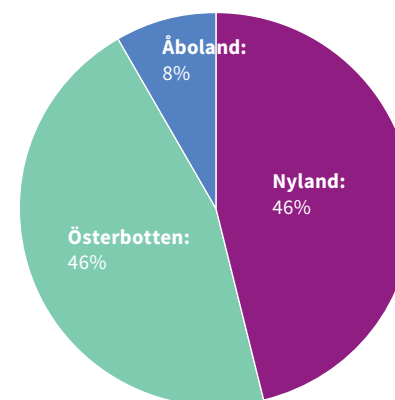
ANTAL KURSER REGIONVIS

Nyland: 329
Österbotten: 411
Åboland: 89

ANTAL DELTAGARE REGIONVIS

Nyland: 7466
Österbotten: 7343
Åboland: 1339

VILL DIN FÖRENING ARRANGERA EN KURS TILLSAMMANS MED SFV:S STUDIECENTRAL?

En samarbetskurs kan vara till exempel ett seminarium eller en föreläsning. Kursarrangören, som bör vara en svensk- eller tvåspråkig förening, beviljas kursbidrag (statsbidrag) för kursen förutsatt att den uppfyller vissa kriterier. Kursbidraget är 50% av godkända timkostnader, men högst 20 euro per timme. Mer information om hur du arrangerar en samarbetskurs finns på www.sfv.fi

LÖPANDE ANSÖKNINGSTID

Vi har löpande ansökningstid för våra allmänna bidrag. Du kan ansöka om bidrag för projekt som har verksamhet under tidsperioden 2019–2021. Mer information: www.sfv.fi/bidrag

MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i Understödsföreningen för SFV kostar 15 euro/år. Till förmånerna hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar.

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem per e-post svf@svf.fi eller ring 09-6844 570.

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@svf.fi eller 040-3559 935.

FOTO: WIKIPEDIA

Text Tove Fagerholm

Litteraturens Greta Garbo

J. D. SALINGER

*Han var en skrivande ung man som blev en framgångsrik författare.
Därefter blev han en myt.*

Thomas Beller ur *The Escape Artist*

I en tid då det är mera regel än undantag att exponera sig själv för offentligheten via nätet framstår **Jerome David Salinger** född 1.1.1919 som en paradox. Han vägrade sälja sig själv, han värnade om sitt privatliv med en märklig aggressivitet, han gjorde osynligheten till en konst och blev litteraturens **Greta Garbo**.

Berömmelsen bygger på hans fyra böcker och på hans mytologiska isolering. Den sista boken kom ut år 1963, hans sista novell trycktes i *The New Yorker* 1965 och 1980

gav han sin sista intervju. Han borde ha varit fullständigt bortglömd vid sin död den 27 januari 2010. Ändå utkommer hans böcker i ständiga nytryck. Strax före sin död gav han det svenska förlaget BAKHÅLL rätten att ge ut hans novellsamling *Nio noveller* i nyöversättning. Villkoren var stränga: Ingen pärmbild, författarnamnet mindre än boktiteln, inget förord eller efterord, inte ens en rad om författaren och inget författarporträtt. Den får inte ges ut som e-bok eller ljudbok.

I år kan vi fira världens mest kända litterära eremits hundraårsjubileum. Jag tycker det är dags att ge osynlighetskonstrnären J.D.Salinger synlighet. Samtidigt kan jag inte låta bli att undra om det är etiskt försvarbart att exponera den som inte ville synas.

EN SKRIVANDE UNG MAN. Salinger växte upp i ett tämligen välbeställt judiskt hem i New York. Han var en rastlös natur som visste bäst vad han inte ville, det vill säga ta över faderns blomstrande företag. Skolarbetet satte han ingen större energi på och ordningsregler skrattade han åt. Bäst trivdes han med spex och teater. Fadern förbjöd honom att bli skådespelare. Han hade lätt för att uttrycka sig och gillade att fabulera. Småningom märkte han att han hade fallenhet för att skriva. Han skrev texter för sin skoltidning och lyckades också få noveller publicerade. När tidskriften *The New Yorker* upptäckte hans talang blev han på allvar en skrivande ung man med författarambitioner. Fadern skickade honom till Wien för att han skulle bli insatt i familjeföretaget som importerade kosher slakteriprodukter och ost från Österrike och Polen. Förmodligen reste han av äventyrslystnad. Sedan kom kriget.

Författarplanerna övergav han inte.

DET STORA GENOMBROTET. Efter att ha publicerat en rad uppmärksammade noveller kom det stora genombrottet 1951 med generationsromanen *The Catcher in the Rye* (på svenska *Räddaren i nöden*). Titeln är en fras ur ett poem av **Robert Burns** och är en symbol för huvudpersonen Holden Caulfields längtan att bevara barndomens oskuldsfullhet. Den sextonåriga Holden blev den amerikanska litteraturens mest berömda antihjälte efter Huckleberry Finn. Dekad efter dekad fortsätter romanen att definiera den mest amerikanska av alla drömmar: att aldrig bli vuxen.

Salinger riktade sig till vuxna men överallt i världen har tonåringar identifierat sig med Holden. De känner igen hans främlingskap, hans oskuld, hur han kommer i kläm i den ojämbördiga kampen mellan generationerna. Mycket i Holdens berättelse är nära besläktat med Salingers egna skolupplevelser. Holdens röst har en överväldigande autentiskhet. År 1951 var det en röst som aldrig tidigare ljudit i amerikansk litteratur. Holden är den första moderna tonåringen i världslitteraturen. Romanen blev en kultbok och en modern klassiker som ingår i kursplanen i många skolor.

Fortfarande finns det likväl skolor som förbjuder sina elever att läsa *The Catcher in the Rye*. Språket är vulgärt och Holden är en dålig moralisk förebild, men för miljoner tonåringar och vuxna är boken en kär dyrgräp. Den har sålt i mer än 70 miljoner exemplar och årligen säljs fortfarande en kvarts miljon böcker.

FLYKTEN FRÅN KÄNDISSKAPET. Med det stora genombrottet kom kändisskapet. Världen knackade på Salingers dörr, men han vägrade öppna. Istället, redan år 1951, migrerade denna inbitna Newyorkbo till Cornish, New Hampshire. I början umgicks han med ungdomar i Cornish, men umgängeskretsen blev allt snävare. Han instruerade sin agent att inte vidarebefordra fan-post och vägrade göra intervjuer. När journalister ändå dök upp ingärdade han sin egendom med en hög mur. Så blev han känd för att inte vilja vara känd. Mytbildningen växte omkring hans person.

Vad var det som gjorde kändisskapet så obekvämt för honom? Är det möjligt att när han flydde till Cornish flydde han tomheten i att vara känd men inte riktigt sedd?

Ian Hamilton försökte sig på att skriva en oauktoriserad Salingerbiografi som han kryddade med författarens brev till en vän som behövde pengar och därför sålde breven. Salinger ställde Hamilton inför rätta, hävdande att han ensam hade copyright på brev han själv skrivit. Det blev en upprörande rättegång som Salinger vann. *Jag har redan burit all exploatering och förlust av privatliv som det är möjligt att bära under en enda livstid*, skrev Salinger till Hamilton innan processen inleddes. Alla referenser till breven måste strykas och boken som kom ut 1988, *In Search of J.D. Salinger* gav bara mera fart åt mytbildningen eftersom den huvudsakligen handlade enbart om rättstvisten. En sensationslysten allmänhet frågade sig vad den har att dölja som är så mån om sitt privatliv.

NIO NOVELLER. Noveller som skrivits och publicerats i **The New Yorker** 1948–1953 gavs ut i bokform 1953 med titeln *Nio noveller*. Holden Caulfield förekommer inte i någon av dem och språk och tonfall är ett helt annat än i Holdens berättelse. Novellerna är briljanta. Språket är lysande och personporträtten levande. Kompositionen är konsekvent och intrikat. Slutet kommer överraskande och är ibland kusligt. I en intervju säger författaren **Richard Yets**:

– Salinger är en man som använder språket som om det vore underbart kontrollerad ren energi. Han vet exakt vad han gör så väl med varje tystnad som med varje ord.

Hollywood hade fått tillstånd att göra en film baserad på novellen *Uncle Wiggily in Connecticut*. *My Foolish Heart* fick filmen heta. **Susan Hayward** fick en Oscarsnominering för sin rollprestation, men Salinger hatade filmen och svor på att inte gå med på fler filmatiseringar.

I några av novellerna förekommer medlemmar ur den fiktiva familjen Glass, som både läsarna och författaren själv förälskar sig i.

Nio noveller ger bara fragmentariska glimtar av familjemedlemmarna. Läsarens nyfikenhet väcks, man vill möta dem igen. Vid utgivningen av sin fjärde bok säger Salinger: →

”Min serie om familjen Glass är ännu inte komplett. Jag har ett flertal nya berättelser på väg. Den glädje och tillfredsställelse det bereder mig att skriva om familjen Glass ökar och djupnar för varje år, varför kan jag inte förklara.”

Jag har sammanställt en översikt över vad vi fått veta om denna fiktiva familj som känns så oerhört autentisk.

FAMILJEN GLASS. Föräldrarna Less och Bessie är pensionerade vaudevilleaktörer. Less kommer från Australien och är judisk, Bessie har irländska rötter.

Alla sju Glassbarn deltog i tur och ordning i radioshowen *It's a Wise Child* från år 1927 till 1943. Med inkomsterna kunde de bekosta sin collegeutbildning. De uppträdde under pseudonym.

Seymour (f. 1917) har ett briljant intellekt och blir professor i engelska vid Columbia som 20-åring. Han är poet och spiritualist och familjens centralgestalt. Han fortsätter att påverka sina syskons liv också efter sitt självmord 1942. Han får också det störst utrymme i novellerna men uppträder personligen bara i den första Glassnovellen *Bananfisken* hugger idag.

Buddy (f. 1919) betraktas ofta som Salingers alter ego. Han undervisar vid en flickskola och är också författare. Det är han som är berättaren i ett flertal av Glassnovellerna och han var den som stod Seymour närmast. Han påstår också att han är författaren till *The Catcher in the Rye*.

Boo Boo (f. 1920) är gift och har tre barn. Hon refereras till som sjöfararen bland syskonen.

Walt (1921-45) dog som amerikansk soldat i det ockuperade Japan. Han beskrivs som den enda lättsamma personen i familjen.

Waker (f. 1921) är Walts tvillingbror. Han är munk i Kartusianorden och ingen novell handlar om honom även om hans namn nämns.

Zooey (f. 1930) är skådespelare och misantrop och porträtteras som arrogant 25-åring i långnovellen som bär hans namn.

Franny (f.1935) är också skådespelare och upplever ett spirituellt och emotionellt sammanbrott i novellen *Franny*.

De långa novellerna om Franny och Zooey utgavs i bokform 1961 med titeln *Franny and Zooey*.

DEN SISTA BOKEN. Två långa noveller från 50-talet kom ut i bokform 1963. Salinger framhåller att novellerna bildar en helhet eftersom de i hög grad är förknippade med Seymour Glass. Boken fick den långa titeln *Raise High the Roof Beam Carpenters and Seymour an Introduction*.

En författare som använder ett fragment av Sapfo som rubrik till en novell kan jag omöjligt motstå.

I engelsk tolkning lyder fragmentet i helhet

*Raise high the Roof Beam, Carpenters.
Like Ares comes the bridegroom*

Magnus William-Olssons tolkning av fragment 111 :

*Takbjälken lyft
och sjung bröllopet in,
timmermän
sjung bröllopet in,
brudgummen kommer, Ares like,
mycket större än en stor man*

Det är ett fyndigt val av titel, för långnoveller handlar om Buddy som gäst på Seymours bröllop.

Problemet är att brudgummen aldrig dyker upp. När Buddy slutligen återvänder till sin och Seymours lägenhet upptäcker han att Boo-Boo med läppstift skrivit Sapfofragmentet på badrumsspeglens.

I den andra novellen, *Seymour, an Introduction* (1959) beskriver Buddy sin bror ur alla tänkbara synvinklar, men som en röd tråd genom berättelsen går Buddys egna skrivarmödor. Berättartekniskt förebådar den här novellen ett nytt berättargrepp med stora textmassor helt utan dialog. Det är den minst tilltalande av de publicerade Glassnovellerna.

DEN SISTA GLASSNOVELLEN. *Hapworth 16, 1924* är den sista texten Salinger publicerade i *The New Yorker* 1965. Den är skriven i form av ett långt brev till föräldrarna av den sjuåriga Seymour Grass som befinner sig på ett sommarläger tillsammans med den femåriga Buddy. Kritikerna förhöll sig inte nådigt. Det dåliga mottagandet anses vara en orsak till att inga fler texter kom i tryck. Den här novellen kom inte heller ut i bokform. Jag hittade den genom en sökning på *The New Yorker*.

Seymour berättar om lägerlivets vedermödor och till slut bifogar han en lång lista på böcker som han ber föräldrarna låna åt honom och Buddy. Pojkarna ligger och läser till ficklampans sken om nätterna. Och vad vill de läsa?

Alla romaner av systrarna Bronte och av Jane Austen står på önskelistan, allt av Charles Dickens likaså. Cervantes älskade roman om *Don Quijote* vill de läsa på nytt, både del ett och del två.

Bunyans utläggningar om Kristens resa skulle göra dem gott. De behöver en lärobok i italienska för deras kunskaper är ännu rudimentära i det språket. De vill

träna sin franska genom att läsa allt vad Proust skrivit. I denna anda fortsätter litteraturönskemålen sida upp och sida ner.

Kritikerna stordes av att boklistan var långtråkig läsning och dessutom olämplig för en femåring och en sjuåring. Överhuvudtaget störs man av att Seymour inte uttrycker sig som ett barn. Till råga på allt kommer han med goda råd till föräldrarna hur de kunde utvecklas som konstnärer och människor. Han framstår inte alls som den kristuslika Seymour läsarna lärt sig älska.

Problemet för läsarna och kritikerna är att familjen Glass blivit så verklig att man kräver en realistisk och trovärdig text. Det kravet är lika meningsfullt som att tala om för Don Quijote att en väderkvarn är en väderkvarn.

Salinger har nog haft stor glädje av att fabulera ihop detta brev. Dessutom sår han misstanken att det i själva verket fabricerats av Buddy långt efter Seymours död. Buddy kommer inte över förlusten av sin bror. Han mår bäst då han fabulerar hejdlöst och uppfinner brodern på nytt.

Jag läste denna brevskröna med uppriktigt förtjusning. Stilmässigt skiljer det sig mycket från de tidigare novellerna. Salinger har haft mod att helt överge ett vinnande koncept med mycket dialog.

Detta stilgrepp har han tidigare prövat i *Seymour, an Introduction*.

MAYNARDAFFÄREN. Som 53-åring fick Salinger passionerade beundrabrev av den adertonåriga Joyce Maynard. Snart flyttade hon in i Salingers hus i Cornish. Hans andra hustru hade flyttat ut flera år tidigare. Relationen varade ett knappt år. Enligt vad Salinger berättade för sin dotter bröt han relationen för att han kände sig för gammal för att bli familjefar och Joyce ville ha barn.

1998 publicerade Maynard memoarboken *At Home in the World*. Där berättar hon om sin tonårsromans. Hon tecknar en inte särskilt smickrande bild av Salinger, en kontrollfreak med excentriska matvanor och ett problematiskt sexliv. Boken satte fart på ryktena att Salinger har något att dölja.

#metoo-rörelsen satte ny fart på Maynard och hon gav

FOTO: WIKIPEDIA

en stor intervju där hon kom med nya motstridande detaljer. Sanningen kommer vi aldrig att få veta men Salingers rykte har definitivt besudlats, vilket satt sordin på 100-årsjubileet. Det enda Salinger själv skulle begära som hundraåring var att få bli lämnad i fred, men det är det enda som inte beviljas honom. ”Min far hatade födelsedagar, helgdagar och i stort sett alla planerade eller kulturella festligheter, och han skulle med säkerhet ha hatat ett hundraårsjubileum,” säger sonen Matt Salinger.

OPUBLICERADE TEXTMASSOR.

”Det skrivna är tänkt att bli läst. Det är en dialog med läsaren. Om det inte finns en läsare finns inte heller skrivandet. En författare som inte publicerar sin text upphör att vara

författare”, sade Harold Ross, tidskriften *The New Yorkers* legendariska grundare.

Om Salinger enligt Ross upphörde att vara författare när han slutade publicera sig upphörde han uppenbarligen ändå inte att skriva. Hustrun Colleen O'Neill och sonen Matt Salinger, som förvaltar det litterära arvet hävdar att Salinger fortsatta att skriva dagligen livet ut. Han lämnade efter sig en enorm textmassa och i en intervju har Matt Salinger berättat att man arbetar intensivt för att sammanställa nya Salingerböcker med berättelser om familjen Glass. Emellertid motsäger han sig också, då han plötsligt uppmanar Salingers beundrare att nöja sig med de fyra böcker berömmelsen vilar på och läsa dem på nytt.

Personligen var jag övertygad om att världen skulle få en samling nya Glassnoveller till hundraårsjubileet, men månaderna går och ingenting händer.

Om nya Glassnoveller publiceras kommer Salinger att bli en klassiker också för detta århundrade, skriver Thomas Beller i den sympatiska biografien *J.D. Salinger: The escape artist* 2014. Bellers text präglas av saklighet och i allmänhet avhåller han sig från varje form av spekulation och utgår från de fakta som finns tillgängliga. Liksom alla Salingerbeundrare vill han gärna läsa mera om den fiktiva familjen Grass.

Ett tvivel har emellertid slagit rot hos mig. Tänk om Salinger blev alltför förtjust i sin imaginära familj? Om han förlorade

nödvändig distans och förmåga till överblick och började umgås med familjen, leka med dem, drömma deras drömmar, förlora sig i deras dagliga liv? Om texterna han skrev blev för fragmentariska och helt miste en narrativ prägel och blev en del av hans olevda verklighet? Kanske deras liv också blev en del av hans egen privata hemlighet, den som han inte ville dela med någon. Tänk om han faktiskt upphörde att vara en medveten och driven författare och blev en skrivare, vars texter inte längre håller hög litterär nivå?

Kanske vore det bäst att låta Jerome David Salinger vila i frid och fira hans hundraårsminne genom att läsa de fyra böckerna som finns. Fortfarande talar den sextonåriga Holden direkt till mitt hjärta och den odödliga familjen Grass lever vidare i min fantasi. Kanske hedrar vi en stor författare bäst genom att låta honom få det sista ordet?

Berätta aldrig någonting för någon. Så fort du gör det börjar du sakna varenda en.

(slutrader i *Räddaren i nöden*)

FOTO: WIKIPEDIA

Jerome David Salinger

- född 1.1.1919 på Manhattan, New York
- Föräldrar: **Solomon Salinger**, importör av kosher ost- och charkuteriprodukter.
- Modern **Marie** var irländsk katolik, ändrade sitt namn till **Miriam** och övergick till den mosaiska tron när hon gifte sig.
- Utexaminerades år 1936 från internatskolan Valley Forge Military Academi i Wayne
- Studerade två terminer vid New York University
- Sändes av fadern till Wien för att sätta sig in i familjeföretaget och äcklades så till den grad av slakterihanteringen att han blev vegetarian. Därefter studerade han osttillverkning i polska Bydgoszcz.
- Återupptog sina studier vid Ursinus College, Pennsylvania hösten 1938, men avbröt efter en termin.
- Studerade kreativt skrivande vid Columbia University 1939 och åstadkom tre noveller.
- Fick sin första novell *The Young Folks* publicerad i magasinet *Story* 1940.
- Kom i kontakt i kontakt med zenbuddismen 1940 och började studera buddistiska skrifter.
- 1941 jobbade han som underhållningskoordinator på ett karibiskt kryssningsfartyg.
- 1942 uppvaktade han **Oona O'Neil** tills hon övergav honom för **Charlie Chaplin**.
- 1942 gjorda han sin militärtjänst och sattes in i den andra vågen vid landstigningen i Normandie på D-dagen. Han var också med om slaget vid Bulge och slaget vid Hütgen.
- Vid en förläggning i Paris blev han bekant med **Hemingway** som skrev om Salinger: Jesus, he has a helluva talent.
- 1 april 1945 var han en av de första som öppnade koncentrationslägret Kaufering IV, Dachau. Han fick ett nervöst sammanbrott och tillbringade en tid på sjukhus för combat poststressreaktion där han blev bekant med tyskan **Sylvia Welter**.
- I januari 1948 publicerade *The New Yorker* novellen *A perfect Day for Bananafish*.
- 1951 litterärt genombrott med *The catcher in the Rye*. Han bosatte sig i Cornish.
- Gift med **Sylvia Welter** 1945–1947 **Claire Douglas** 1955–1967 **Colleen O'Neill** 1988–2010
- Barn: **Matt Salinger**, **Margaret Salinger**
- Död 27 januari 2010 i Cornish, New Hampshire

Böcker på svenska

- *Räddaren i nöden* 1953, reviderad översättning av **Klas Östergren** 2005
- *Nio noveller* 2010
- *Franny och Zooey* 1962, 2013
- *Res takbjälken högt, timmerna och Seymour, en introduktion* 1964

NY
FÄNGSLANDE
BIOGRAFI!

STAFFAN BRUUN

om

ANDERS WIKLÖF – MURARENS SON

En dag i april 1970 står 23-åriga Anders Wiklöf utanför Ålandsbankens kontor i Mariehamn. Han har fått avslag på lånet för att starta upp sin bilhandel. Inget stort lån, men livsviktigt för den luspanka mannen. Där och då bestämmer han sig för att en dag ta revansch på banken. Wiklöf startar sin bilhandel utan kapital. Resten är, som man brukar säga, historia.

Det här är berättelsen om Anders Wiklöfs väg från arbetarhemmet och den första anställningen som springpojke till positionen som en av sin tids mest framgångsrika affärsmän. Genom koncernen Wiklöf Holding – Nordens största enmansföretag – äger han idag fler än 20 bolag. Wiklöf äger också en av Nordens främsta privata konstsamlingar.

Journalisten och författaren Staffan Bruun har skrivit en medryckande biografi över ett fascinerande livsöde.

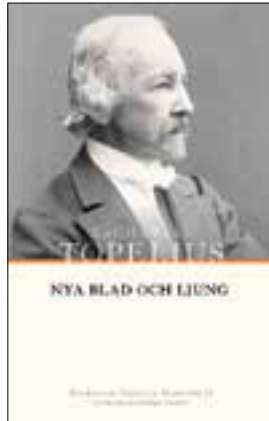
Alla SFV-medlemmar får HELA 45% RABATT på allmän litteratur!

Vår bokhandel har flyttat till nätet. Från och med september 2019 upphör bokförsäljningen på Snellmansgatan 13. Däremot har vi höjt på rabatten i vår nätbokhandel på litteratur.sets.fi till 45%. Du erhåller rabatten med kampanjkoden »Aktie123«.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

SVENSKA LITTERATURSÄLLSKAPET I FINLAND (SLS)

NYA BLAD OCH LJUNG - ZACHARIAS TOPELIUS SKRIFTER II

Zacharias Topelius
(utg. Carola Herberts)

ISBN 978-951-583-472-0
680 sidor, inbunden
Cirkapris 34 euro
Köp i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors
(tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177)
eller beställ via SLS
(info@sls.fi, +358 9 618 777).

■ Topelius engagerade sig med åren i många olika sammanhang och verksamhetsfält. I samtliga roller var diktandet ett sätt att föra fram angelägna budskap, men också ett sätt att roa och förnöja. Dikterna samlade han i Nya blad (1870) och Ljung (1889). Här ingår naturlyrik, romanser i folkviseton, dikter som förevigar viktiga märkeshändelser och lyfter fram betydelsefulla personer.

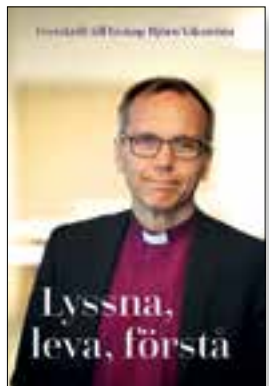
MIN LJUSA STAD - SALLY SALMINEN, LIVET OCH LITTERATUREN

Ulrika Gustafsson

ISBN 978-951-583-477-5
376 s., inbunden, illustrerad
Cirkapris 28 euro
Köp i Vetenskapsbokhandeln i Helsingfors
(tiedekirja@tsv.fi, +358 9 635 177) eller beställ via SLS
info@sls.fi, +358 9 618 777).

■ Sally Salminen föddes som småbrukardotter i den åländska skärgården och emigrerade 1930 till USA för att arbeta som hembiträde. Där skrev hon Katrina, med vilken hon vann första pris i Nordisk Romanpristävlan 1936. Romanen väckte sensation och hon återvände som en hyllad författare. Salminen har gärna framställts som folklivsskildrare och enboksöförfattare, men det finns mycket mer att upptäcka.

FONTANA MEDIA

LYSSNA, LEVA, FÖRSTÅ - FESTSKRIFT TILL BISKOP BJÖRN VIKSTRÖM

red. Clas Abrahamsson et al.

ISBN 978-951-550-854-6
158 sidor, inbunden
Pris 31,50 e
Beställ på info@fontanamedia.fi

■ Borgå stifts högt uppskattade biskop Björn Vikström lade i augusti ner herdestaven efter tio år i biskopsämbetet. I denna festskrift deltar vänner och kollegor med artiklar om teman som står biskop Björn nära. Familjemedlemmar medverkar med personligt hållna brev. Texter av bl.a. Katarina Gäddnäs, Patrik Hagman, Ulla-Lena Lundberg, John Vikström, Tapio Luoma, Gustav Björkstrand, Ylva Perera.

BEGRÄNSADE ÄR VI ALLIHOPA

Alaric Mård

ISBN 978-951-550-856-0
128 sidor, häftad
Pris 22,90 e
Beställ på info@fontanamedia.fi

■ Alaric Mård lever med en CP-skada som i någon mån lagt hinder i hans väg. Här delar han med sig av liv, tro och de utmaningar som en funktionsnedsättning kan innebära i en ung människas vardag. Med insikt och en stor portion humor skriver han bland annat om vikten av att ställa varsamma frågor, om att våga vara beroende av andra och om flickan från andra sidan Ytteresse.

FÖRLAGET

7+7 - BREV I EN OROLIG TID

Kjell Westö & Juha Itkonen

ISBN 978-952-3332-26-3
301 sidor, inbunden
Cirkapris 29 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Två författare dryftar i sin brevväxling minnets väsen, faderskap, kulturell appropriering, #metoo, skidåkning, klimatförändringen och musik. När brevväxlingen avancerar förändras tonen och blir allt öppnare och allt mera förtrolig. Brevet tar upp författaryrkets skuggsidor, avunden, besvikelserna och rädsorna. Men också dess lycka: möjligheten att röra sig fritt i tiden, rummet och sinnet.

BUSHOLMEN NÄSTA

Claes Andersson

ISBN 978-952-3332-16-4
221 sidor, inbunden
Cirkapris 27 euro
Köp i bokhandeln eller via
www.forlaget.com

■ Claes Andersson återvänder till sin åldersstigna romanhjärte Otto, vars hälsa vacklar. Han drabbas av en aggressiv lunginflammation, men överlever och får genom sin sjukdom kontakt med den vän han så intensivt har saknat. Han engagerar sig i klimatfrågan och börjar förstå klimathotets allvar och omfattning – hur ska vi leva för att också våra barn och deras barn kan garanteras ett fullvärdigt liv?

VINGPENNAN

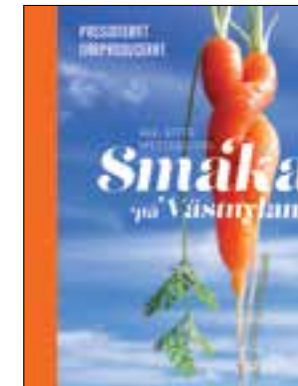
KALLE KNASTER, MIRANDA OCH TAVELMYSTERIET

Carina Wolff-Brandt

ISBN 978-952-68548-6-1
176 sidor, inbunden
Pris 23,50
Boken finns i välsorterade bokhandlar och på adlibris.fi

■ I den fjärde boken om Kalle Knaster och Miranda kommer en konsthandlare till orten för att leta rätt på tavlor som hans far har målat. Men allt är inte som det ser ut att vara. Vad hände på Hotell Morgonsolen sommaren 1922? Kalle och Miranda bestämmer sig för att lösa mysteriet, men råkar illa ut och behöver hjälp av sina 1700-talsvänner Piraten, Välling-Ville och spöket Methodius Pünktlich.

SLOW FOOD VÄSTNYLAND

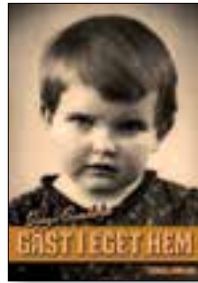
SMAKA PÅ VÄSTNYLAND PASSIONERAT, NÄRPRODUCERAT

Bitte Westerlund, red.

ISBN 978-952-94-1676-9
224 sidor, inbunden
35 e
Köp via boklund.fi.
Eller beställ lokalt: bok@slowfoodvastnyland.org

■ Bokens redaktör Bitte Westerlund är närmatsentusiast och mångsysslare inom kommunikation. Hon har rötterna på en bondgård i Mjölbolsta by. I boken medverkar bland andra Daniela Andersson, Henrik Ekberg, Matias Kaihovirta, Tarja Kvarnström, Berit Mariani-Cerati, Catherine Munsterhjelm och Anna Paljakka, som är Helsingin Sanomats restaurangkritiker. Boken utkommer på finska i oktober.

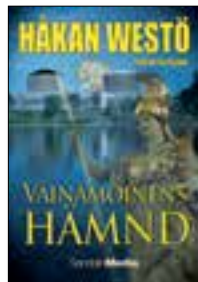
SANDELIN MEDIA

GÄST I EGET HEM

Singa Sandelin Benkö

ISBN 978-952-68618-8-3
168 sidor, häftad
Pris: 15 e.
Beställ på www.sandelinmedia.com – finns i väl sorterade bokhandlar.

■ Boken belönades med första pris i Schildts romanpristävling 1982, och handlar om de finska krigsbarnen, som utan föräldrar skickades till Sverige då Sovjet anföll Finland 1939. Den långt självbiografiska boken utvidgar upplevelserna även till nutiden, med inblickar i hur krigsbarnstiden påverkade den vuxna människan. Ett efterlängtat nytryck.

VÄINÄMÖINENS HÄMND

Håkan Westö

ISBN 978-952-68618-7-6
156 sidor, häftad
Pris: 15 e.
Beställ på www.sandelinmedia.com – finns även i väl sorterade bokhandlar.

■ Journalisten Joel Dunstberg semesterar i Hangö med flickvännen Karin Hjelt, agent vid det finska kontraspionaget. Under en sommaruni-föreläsning mördas Leonid Marschlin, då han nämnt Kalevalas kopplingar till Frimurarna och Illuminati. I denna action-thriller fortsätter äventyret bland annat i Åbo domkyrka och Lovisa kärnkraftverk.

TANKESMEDJAN MAGMA

DEMOKRATI UNDER HOT

Pär Stenbäck

ISBN 978-952-5864-86-1
147 sidor, limbunden
Cirkapris 25 e
Boken distribueras av Labyrinth Books.
Köp i väl sorterade bokhandlar eller i Luckorna.

■ Samhällstonläget har ändrats med auktoritära ledare och växande kaos i länder som formellt har bekant sig till demokratis spelregler. Den avtalsbundna världsordningen är i gungning, nya makter gör anspråk på inflytande och det europeiska fredsprojektet knakar i fogarna. Pär Stenbäcks bok är ett inlägg i diskussionen om det som händer i världen.

GUNILLA MALM

UGGLANS SÄTT ATT FLYGA GÖR TYSTNADEN TYDLIG

Gunilla Malm

Dikter
ISBN 978-952-94-1297-6
70 sidor, häftad
17 euro
Köp på www.boklund.fi

■ Att läsa och skriva är att utforska tillvaron. Sagor och dagböcker försätter oss i tillstånd där gränsen mellan dröm och verklighet blir oskarp. Så kan vi hantera ensamma upplevelser. Det personliga blir allmängiltigt och gemensamt. Poesin förenar rytm, färg och belysning i ett komprimerat uttryck. Fåglar och fjärilar hittar in i texterna och flyger i mörker och bländande ljus.

LIVET ÄR DEN VACKRASTE DRÖMMEN

Gunilla Malm

Dikter
ISBN 978-952-93-2520-7
78 sidor, häftad
15 euro
Köp på www.boklund.fi

■ Min anteckningsbok är en följeslagare som aldrig misstror eller vantolkar mina förtroenden. Den är en tröst vid svek och förluster och ett sällskap att dela förundran över livet med. I naturen har all konst sina förebilder: arkitekturen, bildkonsten, musiken och poesin.

SLEF-MEDIA

KORSET OCH SKAMMEN

Timo Keskitalo

ISBN 978-952-5578-76-8
128 sidor
18 e
Köp på www.slef.fi/slef-media@slef.fi, 050 400 9135

■ ”Jag hoppas att den här boken kan hjälpa läsaren att förstå den kollektiva skamkulturen. När vi börjar se på världen ens till en liten del inifrån en annan kultur lär vi oss också förstå evangeliet inifrån den andra kulturen. Först då kan vi förkunna evangeliet på ett sätt som berör och som man i den andra kulturen förstår.” (Ur författarens förord)

MINIMAL

FÅGLARNA SOVER I LUFTEN

Eva-Stina Byggmästar

ISBN 978-952-69204-1-2
Cirkapris 20 e

■ Nu är Eva-Stina Byggmästar tillbaka, men utan stöthjälm, krockkuddar, knäskydd och fallskärm. I sin nya diktsamling gestaltar hon en allt mer drömsk och skymningsblå värld, befolkad av fåglar, madonnor, vargar, huggor, vildhästar, keruber och amoriner. Hon har aldrig varit närmare gotikens epicentrum.

SOLBÄRAREN – MUN AV ELD

Gurlu Lindén

ISBN 978-952-69204-0-5
Cirkapris 20 e

■ I sin nya diktsamling ledsagar Gurlu Lindén in läsaren i en trösterik och suggestiv värld som består av siffror och diagram, av tranplogets himlafärd, av stjärnfall och väldiga, brinnande planeter, av åkrarnas ruttmönster och ladans kub. I de tidlösa dikterna blir varats flyktiga ögonblick av nåd och vemod genomlysta.

LABYRINTH BOOKS

CARL GUSTAF MANNERHEIM -SPJUVERN SOM BLEV MARSKALKEN AV FINLAND

Holger Strandberg

ISBN 978-952-5986-23-5
137 sidor
Pris 25 €
I bokhandeln och från förlaget
info@labyrinthbooks.fi

■ Nu kommer en ny upplaga av den populära boken om Carl-Gustaf Mannerheim, en bok som bygger på berättelser om Marskalken insamlade av krigsveteranen Holger Strandberg.

LÄRUM FÖRLAGET

FARLIG MIDSOMMAR

Tove Jansson / Jolin Slotte

ISBN 978-951-8976-91-5
124 sidor, limmad rygg
18 e
Köp: shop.larum.fi

■ Tove Janssons fantastiska berättelse om översvämningen i mumindalen återberättas här av Jolin Slotte. Strax före midsommar måste muminfamiljen lämna muminhuset då vattnet stiger över husets tak. Denna lättläsa bearbetning öppnar muminvärlden för ett större antal läsare.

KOMETEN KOMMER

Tove Jansson / Jolin Slotte

ISBN 978-951-8976-97-7
130 sidor, limmad rygg
18 e
Köp: shop.larum.fi

■ Tove Janssons klassiker om kometen som hotar jorden återberättas här av Jolin Slotte. Muminrollet och Sniff ger sig iväg till observatoriet i Ensliga bergen. Denna lättlästa bearbetning öppnar muminvärlden för ett större antal läsare.

TROLLKARLENS HATT

Tove Jansson / Jolin Slotte

ISBN 978-951-8976-99-1
141 sidor, limmad rygg
18 e
Köp: shop.larum.fi

■ Tove Janssons bok återberättas här av Jolin Slotte. Trollkarlens hatt ställer till med problem i mumindalen, men är också till stor nytta. Denna lättlästa bearbetning öppnar muminvärlden för ett större antal läsare.

PENDLA	HJONE- LAG	ETT AKTUELLT ORD	STAD I INDIEN	BMA 2019
→				EXTRAKT
PRECIS MODERN TEKNIK		HALS- DUK		
UT- LEDSEN LÄNGD- MÄTT			PER NILSSON TYNGD	
		AKVARE PÅ RÅTT SPÅR FEST		
PONNY	MOT- BEVISA SERIE- FIGUR	ANSTÖT- LIG FRUSET VÄTLEN	BRANT BERG- VÄGG	AV- SÖNDRA
↓				KONVOI EIRE
FÖR- HÄT- LIGT				KAN SPETS- DUKEN VARA?
				BÄGARE LÄNG- SAMT
TEN- TAMEN		ELÄNDIG WODE- HOUSE		AVTAL 13/7
ÖVER- RUMPLA				UTROF VIL SMÄRTA UT- SIKTER
				NÄPNA SÖRGLIG HÄNDELSE
				KAJAK KLOT
				SKÄR ITU
ANKOMMA HÖFT- PARTI		PLUGGA MANGAN		YTTRADE STRÖM
	EFTER- TRYCK NÄRMA JIG			UNDVALD HÄLDOM VILJE- KRÄFT
ILSKEN HÄRD		OCKSÅ ÄR STAD I ITALIEN	PÅ ÖIL FRÄN PERLU DOSA	INGEMAN JOMANS- SON BOKARA
FLOD I VÄST- EUROPA		EURUSILAV MONACO HÖGHET		SES MED RIM
FAGER	VE	SKÅDE- VERKETS GULVAV		HAR ALLA SKÅDE- SPELARE GODAT?
				DOR I DISJUKK KADAVUR
TA EN RÖVARE				JAG
KUSA I VÄG TAMNET				STANK
		INDISKT KVINNO		LAGSSO

NAMN: _____ Vinsten för krysset 3-2019 är två SFV-biografier.
 ADDRESS: _____ Skicka in lösningarna senast 15.11.2019 till SFV:s
 E-POST/MOBILNUMMER _____ redaktion, PB 198, 00121 Helsingfors. Märk kuvertet
 "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning
 och epota den på redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

5		1				4		8
			5	2				
		3		7		9		
1	7	2		6	8		9	
	6					7		
9	8	4		7	2		5	
		4		9		3		
			7		5			
8	6					5		7

KRYSSLÖSNING 2-2019

Sammanlagt 89 svar lämnades in. Fru Fortuna gynnade denna gång Harri Hoffman, Vasa. Vinstböckerna torde vara framme.

HUR DRAR VI VINNAREN I KRYSSET?

- De svar som kommit per epost skrivs ut, och läggs i en ordnad hög med de svar som kommit brevlades.
- Antalet inlämnade svar räknas.
- Summan förs in i ett kalkyblad, som därefter slumpässigt drar ett tal mellan 1 och antalet inlämnade svar. På så sätt har alla lösningar lika stor chans att vinna i lottningen.

STUGOR
GLITTRA
ONTIGN
OMTALAD
ILONA
BNVIS
BLEKANSIKTERIS
ANANASUERASTA
NADIRURSÄKTAR
DRICKÅVAKTADA
ÅSEKOLAUNTARM
VAGRASTARAYON
VAGRASTARAYON
GOLVURISSIRA
MAORITFELAS
PEANGSKAALLRA
KODSTURSKAEVIG
BAGAGESTRÅEVA
ROEDITKARAVAN

SUDOKU EXPERT

		5	4		7	9		
	9			1			2	
		8		3		6		
	7	3				5	8	
4								7
	5	2				1	9	
		1		9		4		
	8			4			5	
		6	3		2	8		

ANAGRAMJAKTEN 3-2019

I de lustiga rubrikerna gömmer sig en rubrikrad i tidningen (alltså inte nödvändigtvis hela rubriken). Antalet bokstäver är det samma, men ordantalet kan variera. Specialtecken som frågetecken eller talstreck finns inte med.

E-posta senast 15.11.2019 in det rätta svaret samt på vilken sida rubrikraden finns till redaktion@sfv.fi. Kom även ihåg att skriva din postadress för eventuell vinst. Bland de rätta svaren lottar vi ut en bok i SFV:s biografiserie.

- FELSTAVNINGS ORD DÖG
- LUNDBO LEKTE FÅNG
- KOLONIERNA PALTA EKA
- LUTHER CITERAR TUTOR
- CHOSEFRI TÖRNIGARE GREN

RÄTTA SVAR I ANAGRAMJAKTEN 2-2019:

- EGEISK BÖN FÖR ÖPPEN - ÖPPEN FÖR BESÖK IGEN • SID 45
- LOSKANS FALSK KO - FOLSKOLANS SAK • SID 9
- BRANTEVIKS IKEA SNED - DET SVENSKA KARIBIEN • SID 35
- TAMIL GURGLA ORO - OGRUMLAT ROLIGA • SID 13
- BLOCKAT DRINKEN IDELIGA - DEN DIGITAL BOKCIRKELN • SID 40

Lotten gynnade Anders Wikström i Billnäs. Vinstboken torde vara framme.

SUDOKU EXPERT LÖSNING

3	2	5	4	6	7	9	1	8
6	9	4	8	1	5	7	2	3
7	1	8	2	3	9	6	4	5
1	7	3	9	2	4	5	8	6
4	6	9	5	8	1	2	3	7
8	5	2	6	7	3	1	9	4
5	3	1	7	9	8	4	6	2
2	8	7	1	4	6	3	5	9
9	4	6	3	5	2	8	7	1

SUDOKU ENKEL LÖSNING

5	7	1	9	6	3	4	2	8
6	8	9	5	4	2	7	1	3
4	2	3	1	7	8	9	5	6
1	4	7	2	5	6	8	3	9
2	6	5	8	3	9	1	7	4
9	3	8	4	1	7	2	6	5
7	5	4	6	9	1	3	8	2
3	9	2	7	8	5	6	4	1
8	1	6	3	2	4	5	9	7

ARVID MÖRNE-tävlingen 2020

Svenska folkskolans vänner utlyser Arvid Mörne-tävlingen 2020, som gäller dikter. Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Ett första pris om 5000 euro, ett andra pris om 3000 euro och ett tredje pris om 2000 euro delas ut. Förstapristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens folkhögskola på Biskops Arnö i Sverige. Kortkursen äger rum på sommaren och pågår cirka fem dagar. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar också delta i ett skrivarseminarium. SFV förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

TÄVLINGSREGLER:

- Tävlingen står öppen för personer som vid tävlingstidens utgång inte fyllt 30 år.
- År 2020 gäller tävlingen dikter.
- Varje deltagare skall sända in minst fem, och högst tio dikter.
- Dikterna skall vara skrivna på svenska.
- Tävlingsdeltagaren skall vara finländsk medborgare.
- Tävlingsdeltagaren får sända in endast ett bidrag till tävlingen.
- Man får inte delta i tävlingen, om man tidigare publicerat sig i skönlitterär bokform på förlag.
- De som tidigare erhållit ett penningpris i Arvid Mörne-tävlingen får inte delta på nytt.

INSTRUKTION:

- Numrera sidorna i ditt manuskript.
- Du tävlar anonymt - använd en pseudonym, som syns på varje manuskriptsida.
- Du kan delta med pappersmanus som du postar, eller med elektroniska manus (doc, docx, odf, pdf)
- Sänd ditt pappersmanuskript till: Svenska folkskolans vänner, PB 198, 00121 Helsingfors.
- Märk din försändelse "Arvid Mörne-tävlingen".
- Sänd ditt elektroniska manuskript per epost till tavlingar@sfv.fi
- **Om du deltar med pappersmanus, bifoga i ett separat kuvert följande personuppgifter:**
Namn, personnummer, fullständig adress, telefonnummer, e-post.
Skriv på kuvertet endast din pseudonym och slut kuvertet.
- **Om du skickar in manuskriptet elektroniskt, bifoga personuppgifterna i e-posten.**
En betrodd person på SFV:s kansli separerar dina riktiga personuppgifter från din pseudonym, och förmedlar endast det anonyma tävlingsbidraget till juryn.

NOTERA:

- **Tävlingstiden är 15.10.2019 – 15.1.2020 kl. 24 (poststämpel godkänns).**
- Manuskriften returneras inte och förstörs en tid efter att tävlingstiden gått ut. Författarna skall därför själva se till att ha egna kopior och säkerhetskopior på sina texter.
- Tävlingsbidragen bedöms av en jury. Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersomnämmanden meddelas om tävlingsutgången i mitten av april.
- Prisutdelning och publicering av vinnarnamnen sker i början av maj 2020.

